

БЯРОЗКА

Для тых, хто хоча разабрацца ў гісторыі,
сучаснасці, сабе!

СТУДЗЕНЬ — ЛЮТЫ

ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКІ ЧАСОПІС
Выдаецца са снежня 1924 года.

У 1974 годзе часопіс узнагароджаны
ордэнам Знак пашаны

Выходзіць адзін раз у два месяцы.

Галоўны рэдактар **Алена МАСЛА**

Рэдактары аддзелаў: **Галіна Пшонік,**
Алена Мальчэўская, Арцём Кавалеўскі
Дызайнер **Руслан Найдзен**

Мастацкі рэдактар

Віктар КАЛІНІН

Стыльрэдактар Яна ЯВІЧ

Рэдакцыя не рэцэнзуе і не вяртае дасланыя рукапісы.

Пры адсутнасці дадзеных аўтара ганарар не налічваецца.

Пры перадруку спасылка на «Бярозку» абавязковая.

*Адрас для карэспандэнцыі: 220034, Мінск, вул. Захарава, 19,
«Бярозка». E-mail: bjarozka@mail.ru Тэлефон рэдакцыі: 288-24-62.*

*Падысана да друку 10.02.2010. Фармат 70 x 100^{1/16}. Папера афсетная.
Друк афсетны. Умоўн. друк. арк. 5,16. Ул.-выд. арк. 5,41.
Тыраж 1538 экз. Заказ 389.*

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства

«Выдавецтва «Беларускі Дом друку».

220013, Мінск, праспект Незалежнасці, 79.

ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009 г.

Часопіс «Бярозка» зарэгістраваны ў Міністэрстве інфармацыі РБ.

Рэг. нум. 210.

© «Бярозка», 2010.

**Заснавальнікі — Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь;
рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Літаратура і Мастацтва»**

Аб'ява

Дзень усіх закаханых — наш дзень!
ВІНШАВАЦЬ АБО СПАЧУВАЦЬ? 4

Тацяна ЛЕАНІДАВА

Конкурс
АБ'ЯВА 7

Вершы
ГЕНАДЗЬ АЎЛАСЕНКА, УЛАДЗІМІР МАЦВЕЕНКА 10

Проза
**УСМЕШКА ЖАЛОБНАЙ КАРАЛЕВЫ,
АБО ТАЙНА МАГНІТНАГА ЗАМКА 12**

Серж МІНСКЕВІЧ

23 лютага
З СЁМАГА КЛАСА Ў ПАГОНАХ 17

Алена МАЛЬЧЭЎСКАЯ

Сеціва
БЛОГАСФЕРА 21

Кацярына ХАДАРОВІЧ

Проза
МАСЛЕНІЦА 25

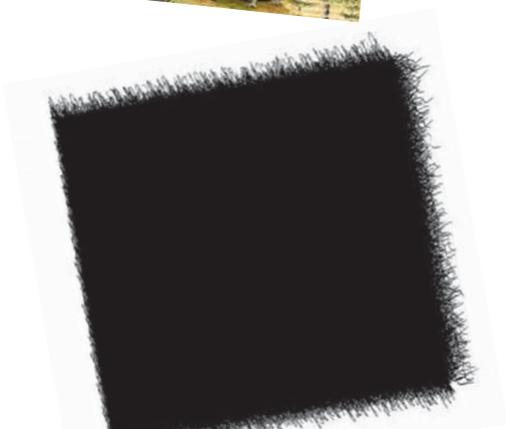
Валерый КАСТРУЧЫН

Дагістарычныя вандроўкі
ПАДАРОЖЖА ЎГЛЫБ І Ў ЧАСЕ 27

Юрась ЗАІКА

Профіль
СМАЧНА. РУСЛАН НАЙДЗЕН 31

Алена МАЛЬЧЭЎСКАЯ

Думкі ўслых
35 ШТО ДЛЯ МЯНЕ БЕЛАРУСЬ?

Пытанне з пясочніцы
36 ВАЛЁНКІ. НОВАЯ ПЕСНЯ
Алена ГАЛАЙ

Мой стыль
40 МАСТАЦТВА ТЭКСТЫЛЬНАГА ПЛАСТЫЛІНУ
Святлана ДЛАТОЎСКАЯ

Конкурс
44 ВАЛЯЕМ ДУРНЯ

Верасок
46 ШНІП + КРАЎЧАНКА

Сцэнарый свята
48 БЕЛАРУСКІ РУЧНІК
Дзмітрый СЕРГЕЙЧУК

Краіна замкаў
51 ЛЮБЧА — АД СЛОВА «ЛЮБОЎ»
Яраш МАЛІШЭЎСКІ

Бывай, зіма!
54 ЛЯТУЧЫЯ КРЫШТАЛІ
Усевалад БАРДОН

Кніжная паліца
56 НЕЗВЫЧАЙНАЕ ПАДАРОЖЖА
Дар'я ШОЦІК

Прэм'ера рубрыкі
57 IQ-КЛУБ
Дар'я КАСТЭНКА

Конкурс
63 ЗА АДНОЙ ПАРТАЙ

ВІНШАВАЦЬ АБО СПАЧУВАЦЬ?

Таццяна ЛЕАНІДАВА

Першае каханне небяспечнае тым, што ты раней ніколі не адчуваў нічога падобнага, а значыць, і не ведаеш, як трэба сябе паводзіць у тым або іншым выпадку. Спадзяёмся, наша крыху жартаўлівая, але цалкам прыдатная для выкарыстання інструкцыя дапаможа табе ў тваім новым жыцці.

Першы позірк

Першае каханне вельмі часта пачынаецца з першага позірку. Вось сядзіш ты на ўроку, як звычайна, потым зірнеш на аднакласніцу, якую сотні разоў да гэтага ўжо

бачыў, і раптам разумееш, якая яна асаблівая і непаўторная. Усё, гэта здарылася — да цябе прыйшло першае каханне.

Бывае і інакш, калі ў каханне пераходзіць даволі працяглае сяброўства. Вы ў адной кампаніі ходзіце ў кіно, катаецеся на роліках, разам яшчэ марожанае, танчыце на дыскатэках, спісваеце адно ў аднаго дамашнія заданні — і раптам паміж вамі ўзнікае нешта большае, чым проста сяброўства. Вам пачынае хацецца больш

часу праводзіць толькі ўдваіх і катацца на роліках, трымаючыся за рукі. Вас працялі стрэлы Амура, і гэта са-

Фота: Марына Бегункова

мае цудоўнае пачуццё, якое можна зведваць — моцнае, яркае, сумленнае. Віншуем!

Эйфарыя

Першае каханне, як правіла, суправаджаецца моцнай эйфарыяй. Табе здаецца, што ўвесь свет ператварыўся ў вясёлку, навокал лётаюць рознакаляровыя матылькі, распускаюцца кветкі і ружовыя поні выбіваюць сваімі капыткамі з аблокаў зоркі. Самае сумнае, што гэты стан закаханасці даволі хутка праходзіць. Так што пастарайся яго як мага лепш запомніць.

Прывыканне да звычак

Спачатку табе будзе здавацца, што твой каханы — самае цудоўнае стварэнне на планеце. Але, пазнаючы чалавека, з якім раней не было такіх пяшчотных адносін, бліжэй, ты можаш непрыемна здзівіцца, бо не ўсе яго прывычкі і схільнасці табе падабаюцца. Замест задушэўных разоў з каханай хлопец, скажам, гуляе ў камп'ютэрныя гульні, а дзяўчына замест сумесных вечаровых прагулак з каханым гадзінамі шчабеча па тэлефоне з сяброўкамі. Так ужо яны прывыклі, і папрокамі тут нічога не даб'ешся. Першае каханне на тое і першае, каб не ведаць, як сябе паводзіць. Спакойна растлумач чалавеку, што менавіта цябе засмучае ў яго паводзінах, і паспрабуйце разам вырашыць праблему.

Рэўнасць

Рэўнасць называюць зеленавокай пачварай, і не дарэмна — яна руйнуе ўсё на сваім шляху, у тым ліку і каханне. Ці варта ахвяраваць адносінамі з-за таго, што Яна ўвесь перапынак гутарыла з Сяргеем з паралельнага класа, а Ён хадзіў да Ані з тэатральнай

студыі рамантаваць яе камп'ютэр? З-за таго, што ў вас каханне, іншыя людзі не зніклі і стасункі з імі не перасталі быць важнай і неабходнай часткай жыцця. Памятайце пра тое, што каханне — добраахвотны выбар. Дык не ператварайце яго ў катаргу!

Першыя сваркі

На жаль, яны непазбежныя. Прычыны могуць быць розныя: тая ж рэўнасць, непаразуменне, нявыказаная крыўда. Ёсць спецыяльныя рэкамендацыі псіхолагаў наконт таго, як правільна сварыцца. Галоўны пастулат — не насіце крыўдаў у сабе, але выказвайце іх карэктна. Яшчэ раз паўтару: вам ніхто нічога не павінен, каханне — гэта добраахвотна, і трэба ашчадна ставіцца да свайго партнёра. У час сваркі выказвайце канкрэтныя прэтэнзіі, а не падсумоўвайце ўсе крыўды за ўвесь час вашых узаемаадносін, накітавалі: «І яшчэ ты ў мінулым месяцы пра дзень нараджэння майго сабакі забыўся!..»

І нават калі вы пасварыліся вельмі моцна, рашуча рассталіся, бразнуўшы дзвярыма, не варта адразу адчайвацца — калі каханне сапраўднае, вы абавязкова памірыцеся. А не памірыцеся — значыць, гэта было не каханне, і двойчы няма прычын для суму.

Бацькі

Вельмі часта бацькі маюць уласнае меркаванне наконт твайго кахання (каханай), і меркаванне гэтае, на жаль, зусім не абавязкова супадзе з тваім. Ім падаецца немагчымым кахаць двоечніка, або нефармала, або дзяўчыну-эма, якая фарбуе валасы і пазногці ў чорна-ружовы колер і носіць цёмнае адзенне. Тут параіць

6 штосьці канкрэтнае вельмі складана, бо ўсё залежыць ад вашых з мамай і татам узаемаадносін, ступені іх давернасці. Калі з даверам усё «о'кей», пастарайся пазнаёміць бацькоў са сваім выбраннікам і даказаць, што акрамя іракеза або чорнага манікюра ў яго яшчэ і багаты ўнутраны свет. А калі мама з татам заўпарцяцца, як Мантэкі і Капулеці, то нічога не зробіш, давядзецца дзейнічаць па схеме «менш ведаеш — лепш спіш». На жаль, многія бацькі не разумеюць, што іх карысныя парады абсалютна бяссільныя перад такім моцным і ўсёпаглынальным пачуццём, як каханне.

Ступень збліжэння

У хлопчыкаў віруюць гармоны, і хлопчыкі спрабуюць угаварыць сябровак на больш блізкія адносіны. Дзяўчынак жа з прычыны іх юнага ўзросту секс яшчэ не цікавіць, але яны часам згодныя зрабіць для сваіх каханых усё, што тыя папросяць. А вось тут — стоп, задумаемся. Ці сапраўды твой хлопец кахае цябе? Магу прывесці зусім рэальны прыклад з жыцця, калі юнак тры гады чакаў, пакуль яго дзяўчына стане маральна гатовай да інтымных адносін. Хаця быў старэйшы за яе і хацеў, зразумела, большага. Але сапраўднае каханне — гэта калі думаеш пра каханага чалавека і не ствараеш яму цяжкасцей, якія абавязкова ўзнікнуць, калі пачаць надта рана.

Расстанне

На жаль, усё добрае заканчваецца, а першае каханне, як я ўжо гаварыла, — з'ява непастаянная. Расстанне рэдка адбываецца па ўзаемнай згодзе. І нічога тут не скажаш. Кінуты чалавек не ў стане паверыць, што адчай — гэта не назаўсёды і што

хутка да яго прыйдзе новае каханне. А пакуль застаецца толькі чакаць, што боль міне.

Хто дапаможа?

Калі вы занадта доўга не можаце пераадолець адчай з нагоды расстання з першым каханнем і размовы з сябрамі вам не дапамагаюць, мае сэнс звярнуцца да псіхолога — магчыма, школьнага. Не бойцеся здацца слабым або ныцікам: каханне, тым больш першае ў жыцці, — сур'ёзнае псіхалагічнае выпрабаванне, і не ўсе здольныя самастойна вытрымаць яго. Каханне бывае шчаслівым і нешчаслівым. Трэба быць гатовым і да першага, і да другога. А першае каханне трэба знайсці, перажыць і адпусціць. Каб пайсці далей і пранесці светлыя ўспаміны пра яго праз усё жыццё.

Аб'ява

Дзень усіх закаханых — добрая нагода падвесці вынікі нашага конкурсу «Аб'ява» і нарэшце даведацца, чым жа скончылася гэтая таямнічая гісторыя. Ці знайшлася дзяўчына з цёмнымі валасамі? Дый хто яе шукаў і навошта? Пачаць прапаную з дзюх самых цікавых гісторый, якія прыдумалі чытачы.

Гісторыя № 1, пра падвоеную аб'яву

Прыгожая маладая дзяўчына з цёмнымі валасамі адгукнулася на аб'яву,

што вісела ля прыпынкаў па маршруце аўтобуса. Маладыя людзі сустрэліся. Хлопец аказаўся вельмі ветлівым, прынёс дзяўчыне букет палявых кветак. Пасля яны доўга гулялі па парку, распавядалі адно аднаму розныя гісторыі пра сябе і сваіх родных. Дзяўчына раз-пораз паглядала на хлопца і баялася сказаць яму, што і сама напісала аб'яву. Што, маўляў, шукае маладога чалавека ў джынсах і цёмнай майцы, які ехаў маршрутам 99-га аўтобуса.

Яна так і не набралася смеласці. І раптам хлопец заўважыў гэтую аб'яву на дрэве. Дзяўчына стаяла

Фота: Алена Мальчэўская

8 побач, сарамліва апусціўшы галаву, пакуль хлопец чытаў тэкст. Юнак, прачытаўшы, нічога не сказаў ёй, а толькі пасміхнуўся і абняў. Потым яны доўга смяяліся... Цяпер хлопец і дзяўчына кожны вечар тэлефануюць адно аднаму і гадзінамі шпацыруюць па горадзе. Аб'явы дапамаглі ім зразумець: каханне — гэта ўпэўненасць у тым, што ты некаму патрэбны.

*Дар'я ШОЦІК,
г. Мінск*

Гісторыя № 2, або Камедыя з пераапананнямі

Допіс з блога Алісы

Вы любіце жарты? Добры жарт, як і экспромт, можа быць толькі падрыхтаваны. Заўтра я пажар-

тую, заўтра я задам усім задачку і здзіўлю.

Справа ў тым, што я готка. Так, дзяўчына, якая носіць цёмную вопратку, фарбуе валасы ў чорны колер і выбірае чорны лак для пазногцяў. Нават бабуля з дзедам прызвычайліся да маіх схімічных убранняў. Не тое каб цяпер я вырашыла змяніцца... Я па-ранейшаму фанатка Алана По і трымаю ў першай шуфлядзе «Дзікае паляванне караля Стаха»... Але я люблю жартаваць, як ужо казалі, і вырашыла трохі ўдасканаліць эстэтыку і кодэкс наводзін сваёй субкультуры. Апрану белую сукенку, нікога ні аб чым не папярэджваючы. Галоўнае — прыхапіць з сабой фотаапарат, каб зафіксаваць здзіўленыя твары аднакласнікаў.

У нашым 10 «Г» сёлета трое готаў, чацвёрта эма, пяцёра камсамольцаў і васьмёра аўдыяляў, як жартуе наш псіхалаг Вікторыя Васільеўна. А яшчэ ў гэтым годзе да нас прыйшоў новенькі. Рыцар. Саманік. Ралявік. Мае меч і строй. Зваць Вінцэнтам.

Вось так і жыве сучасная моладзь: «Кантакт», «Аднакласнікі», «Жывы Часопіс» — многія селяцца ў віртуальным свеце...

Допіс з блога Вінцэнта

Ураа =) пару хвілін таму я прыдумаў адзін някескі жарт... Здзіўлення хопіць на паўгода. Справа ў тым, што заўтра ў школе дыскатэка, якая, на маю думку, будзе не надта добрай. Але такой яна будзе да таго моманту, пакуль я не прыйду на яе. А ведаеце, чаму? Таму, што я вырашыў на адзін вечар змяніць сябе. Я вырашыў, што змяню сваю звычайную вопратку, якая многім

Фота: Марына Бегункова

здаецца не зусім звычайнай, на класічны касцюм... Вы бачылі калі-небудзь рыцара ў гальштуку і шыкоўнай белай кашулі? Я – не, але заўтра ў лютэрку пабачу... Абавязкова. Ужо ўяўляю твары сваіх аднакласнікаў!!!=)

Аліса не пазнала Вінцэнта, а ён не пазнаў яе, але як толькі пачынала гучаць павольная музыка, хлопец у гальштуку запрашаў танчыць дзяўчыну ў белай сукенцы. Падлеткі разам ішлі з аўтобуснага прыпынку, казалі адно аднаму ўсялякія глупствы... Ім здавалася, што яны ведаюць адно аднаго ўжо доўгі час: не пыталіся імёнаў, тэлефонаў, нават адрасоў электроннай пошты!..

І на наступны дзень чароўная казка скончылася. Вінцэнт зразумеў, што нічога не ведае пра гэтую прыгожую дзяўчыну, а яна нічога не ведае пра яго...

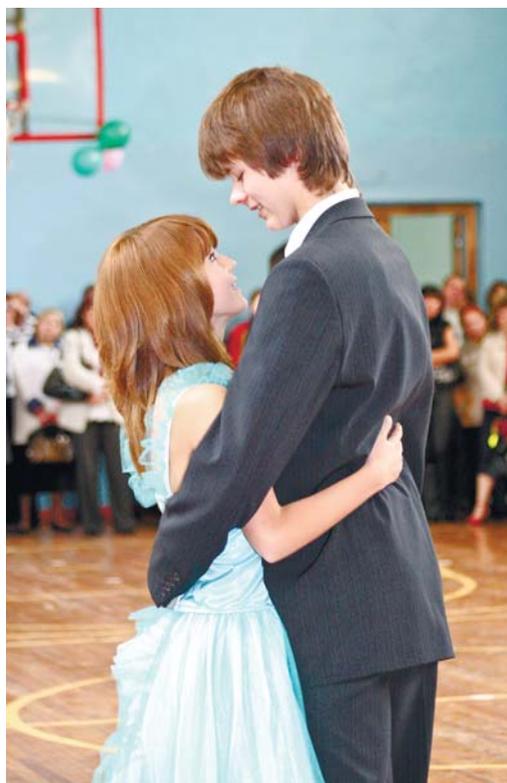
Падлеткі пісалі аб'явы ў сваіх ЖЧ, але нават аднакласнікі, на жаль, не заўсёды ведаюць старонкі сваіх «калег» у віртуальнай прасторы. Адночычці Вінцэнт павесіў аб'яву на аўтобусным прыпынку, на якім развітаўся з прыгажуняй, але яна не патэлефанавала. Мабыць, не ўбачыла.

Неўзабаве Вінцэнт дазнаўся, што ў школе будзе ладзіцца дыскатэка. Не думаючы, ён апануўся ў класічны касцюм і пайшоў.

Тым часам Аліса спазнялася на дыскатэку. Яна прыляцела ў школу за паўгадзіны да сканчэння з надзеяй, што прынц чакае яе... Спадзевы спраўдзіліся.

Тацяна МАТУСЕВІЧ,
г. Мінск

На жаль, даведацца, што ж адбылося з героямі рэальнай гісторыі, удалося літаральна ў

Фота: Марына Бегункова

двух словах. Нягледзячы на ўсе просьбы рэдакцыі, аўтар аб'явы Дзмітрый наведміў толькі, што дзяўчыну ён знайшоў, завуць яе Аксана і што сябруюць яны да гэтага часу. Пасля гэтага кароткага наведамлення Дзмітрый беззваротна знік на практыцы ў пракуратуры...

Рэдакцыйнаму журы спадабаліся гісторыі Дар'і Шоцік (г. Мінск), Алены Іванюшанка (г. Мінск), Настасі Быкавай (г. Лепель). А пераможцай конкурсу становіцца Тацяна Матусевіч. У падарунак ад «Бярозкі» Тацяна атрымае кнігу Людмілы Рублеўскай «Карона на дне віра, або Казкі з хутара бабулі Юстыны».

10 *Бессардэчная*

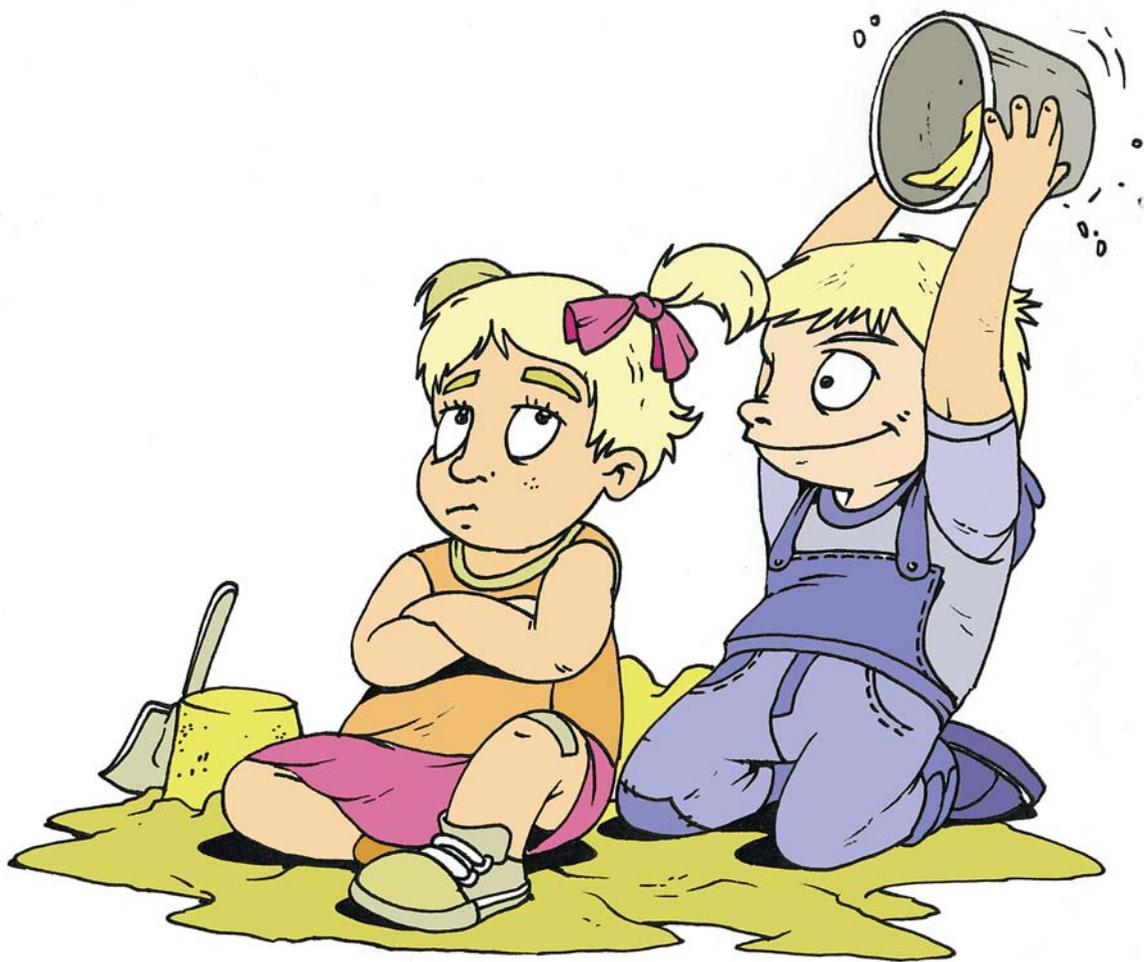
Генадзь АЎЛАСЕНКА

Закахаўся наш Віталік
У сваю суседку Таню.
Ён «увагу» праяўляе:
То падножку падстаўляе,
То шчыкне,
То штурхане,
То падручнікі парве...
Але ўсё, на жаль, дарма:
Узаемнасці няма!
А чаму?
У чым прычына?
Замаркоціўся хлапчына.
Што ён толькі ні рабіў:
І штурхаў,

І кпіў,
І біў,
І дражніў,
І абзываў,
І праходу не даваў,
Ён і гэтак,
Ён і так...
А яна —

ну, аніяк!

Да яго не падыходзіць,
За сто крокаў абыходзіць,
Толькі ўбачыць — уцякае...
Бессардэчная якая!

Як выправіць «двойкі»

(З парад Васі Лайдачкаіна)

Генадзь АЎЛАСЕНКА

Калі ты хапаеш «двойкі»,
А бацькам тваім патрэбна,
Каб «дзевяткі» ды «дзсяткі»
Напаўнялі дзённік твой,
Не сядзі ты цэлы вечар
Над падручнікам і сшыткам,
Бо ўсё роўна немагчыма
Столькі вывучыць за раз!
Лепш, узяўшы свой сцізорык —
Вострае прыстасаванне
(Альбо можна нават сціркай), —
«Двойкі» выведзі...
Затым
Ты на іх законным месцы
Панастаў адных «дзсятак»...
(Можна трохі і «дзевятак»,
Каб паверылі хутчэй).
І бяжы хутчэй да бацькі,
Пакажы яму «дзсяткі»,
Патрабуй, каб за старанне
На цукеркі грошай даў!
Але лепш бяжы да маці,
Бо, калі падман не пройдзе,
Маці ўсё ж не так балюча
Будзе дзяжкай частаваць...
І яшчэ...
(Удакладненне!)
Як што выйдзе не па-твойму,
На мяне не спасылацца!
Я нічога не казаў!

Шарады

Уладзімір МАЦВЕЕНКА

* * *

Каб вам
Шараду разгадаць,
Марскі заліў
Патрэбна ўзяць,
Дзе прэснае вадзіцы
Многа.
Яшчэ дзве літары
Дадаць —
І так напітак атрымаць.
(Складанага
Няма нічога.)
(*орноркн*)

* * *

Вазьмі сігнал
Аўтамашыны,
Плюс літара
І плюс
Імя дзяўчыны.
Складзі ў адно.
Падумай крышку —
Перад табою
Суперкніжка.
(*кнордг*)

* * *

Да назвы дрэва
(Магутны ствол,
Раскідзістая крона)
Курорт дадайце,
Які ў Францыі
Знаходзіцца, —
І атрымаеце
Магілу фараона,
Які Тутанхамону
Родзічам даводзіцца.
(*орнордг*)

Сержэ Мінкевіч

(Урыўкі з аповесці легендарных часоў) Сінопсіс*

Гэта здарылася ў тыя легендарныя часы, калі па свеце вандраваў мастак Дроздзіч. Адночы прыйшоў ён у мястэчка Скэмень. Нікога ў ім не было — ні людзей, ні жывёл. Толькі юнак і дзючына, якіх звалі Арцін і Алеола. Яны апавялі мастаку Дроздзічу, што на Скемень наляцелі чорныя смерчы і забралі ўсіх жыхароў мястэчка, у тым ліку і іх бацькоў.

— Жалобная Каралева Паляндра, — сказаў Дроздзіч, — схапіла людзей Скэменя і аднесла да сябе на Чорнае балота, у самае журботнае месца на зямлі — цямніцу пад церамам Паляндры.

І яшчэ растлумачыў мастак Дроздзіч, што Паляндру немагчыма перамагчы, але яе можна атруціць пладамі Шчасядайнай шаўкоўніцы, адзінага дрэва, што засталася на зямлі ад райскага саду.

Арцін і Алеола адправіліся да той шаўкоўніцы, якая расла на гары ля горада Палац Садоў. Іх «падвязлі» на сваёй ладзі жартаўлівыя рыбакі — Палямон і сыны, якія плылі да мора, дзе на паўвостраве і знаходзіўся горад Палац Садоў.

З вясёлымі прыгодамі Арцін і Алеола дабраліся да шаўкоўніцы. Яна аказалася амаль цалкам высохлай. Трэба было паклапаціцца аб дрэве.

* Сінопсіс — кароткі змест літаратурнага твора, у якім апісаны асноўны сюжэт і канфілікт, а таксама даецца ўяўленне пра галоўных герояў.

Пры гэтым Арцін з-за свайго легкадумства трапіў у пастку, і Алеоле, каб яго выратаваць, давялося парушыць указ хана Ісмiрая, правіцеля горада Палац Садоў і ўсяго паўвострава — яна патрывожыла вечную жалобу Слёзнага камяня і жалобу самога хана. Алеоле пагражала смяротнае пакаранне, але хiтры кот Міамурмарор, з якім дзяўчына і юнак пазнаёмiліся на гары каля шаўкоўніцы, выратаўвае Алеолу. Аднак не цалкам. Хан прыстаўляе да Алеолы свайго кáта Бедалая, які павiнен заўсёды сачыць за дзяўчынай і калi спатрэбiцца, то выканаць пакаранне. Кот Міамурмарор і Алеола вызвальюць з пасткі Арціна. Той перад гэтым ужо разгадаў, што перашкаджала выспяваць пладам шаўкоўніцы. Юнак і дзяўчына збiраюць ужо спелыя плады, і адначасова вырашаецца яшчэ праблема — як патрапiць ва ўладаннi Жалобнай Каралевы і пры тым застацца для яе нябачным...

Цяпер Алеола, Арцін, кат Бедалай і кот Міамурмарор адпраўляюцца ў зваротны шлях, каб знайсцi мастака Дроздзiча, які павiнен правесцi смельчакоў да Чорнага Балота, да Паляндры. Але на пераправе праз раку яны ўсе, акрамя кáта Бедалая, трапляюць у палон да лiхiх людзей. Лiхадзеi хочучь прадаць Алеолу, Арціна і кáта Міамурмарора ў рабства. Менавіта

кат Бедалай, узброены страшэннай сякерай, якую паводле старажытнага падання выкаваў джын гор Тшэтхест, выратаўвае сваiх спадарожнікаў. Тут жа, каля спрата лiхадзеяў, адбываецца «гiстарычная» сустрэча кáта Міамурмарора і яго стрыечнага брата, легендарнага кáта Варгiна. Браты-каты праводзяць неверагодную варажбу над верхаводамi лiхадзеяў, і тыя дораць спадарожнiкам сваё цудоўнае вынаходства. Затым кот Варгiн развiтваецца са сваiмi новымi сябрамi і расказвае, дзе цяпер знаходзiцца мастак Дроздзiч. І калi вандроўнiкi на дарозе сустракаюць мастака Дроздзiча, здараецца нечаканае...

Далей падзеi разгортваюцца яшчэ больш фантастычна, нечакана і неверагодна, але пра iх чытач даведаецца, перагарнуўшы апошнюю старонку кнiгi.

Як мастак мастаку...*

Па жоўтай дарозе ішоў мастак Дроздзіч. Ішоў ён, абапіраючыся на свой любімы кіёк-парасон, ішоў-ішоў... Змарыўся, прысеў на ўзбочыне, раскрыў парасон і раптам бачыць — да яго здалёку, стрымгалоў, скачуць трое вершнікаў. На белым кані — малады віцязь, на чорным — плячысты волат, а на гнядым кані — невядомая пачвара! — двухгаловы таўстун. Адна галава ў яго з доўгімі валасамі, а другая — маленькая, з вострымі вушамі, як быццам з жывата вершніка расце.

«Дык гэта ж Алеола на кані ката да сябе прыціскае, — здагадаўся мастак Дроздзіч, калі прыгледзеўся лепей, — там жа і Арцін скача, а за імі гоніцца нейкі жahlівы бамбіза з раскосымі вачыма і вострымі скуламі... Не, не гоніцца, а разам з імі скача...»

— Прывітанне, мастак Дроздзіч, — усе вершнікі адначасова асадзілі коней. Бліскучым воблакам пыл падняўся з-пад капытоў. — Мы спяшаліся да цябе!

Алеола і Арцін, як старыя прыяцелі, абняліся з Дроздзічам. Мастак нават папрасіў сваіх маладых сяброў перайсці з ім на «ты».

— Разумею, разумею — значыць, ягады Шчасцядайнай шаўкоўніцы вы раздабылі, — сказаў мастак Дроздзіч.

— Так, раздабылі.

— А гэта хто з вамі?

— Гэта кот Міамурмарор.

— Дзякуючы яму мы гэтыя ягады і займелі.

— А гэта хто? — мастак паказаў на Бедалая.

— А гэта мой кат, — спакойна сказала Алеола.

— Кат? Як гэта разумець? — збянтэжыўся мастак Дроздзіч.

— Кат ды кат, навязаўся вась на маю галаву. Раз, два — і сякір-башка, — Алеола рабром далоні злёгка стукнула сябе па шыі, — так нічога, добры хлопец... Яго Бедалаем клічуць.

Мастак у разгубленасці адступіў ад Бедалая, зазірнуў у вочы Алеолы — праверыць, ці ўсё з ёй у парадку.

Тады Алеола, Арцін і кот Міамурмарор прыняліся распавядаць мастаку пра свае прыгоды ў замежных краінах.

— І што, вы сапраўды здымеце Алеоле галаву з плеч? — спытаў у ката мастак Дроздзіч.

— Здыму, калі яна не пойдзе да Паляндры. А пакуль я сам за яе галаву галавой адказваю, — сурова адказаў Бедалай. — Берагу і абараняю.

— Гэта ж трэба! — здзівіўся мастак Дроздзіч. — Кат-целаахоўнік.

— Кат, — сказаў Бедалай, — да пэўнага моманту заўсёды целаахоўнік.

Кот мыўся — аблізваў языком лапу, а потым цёр ёю за вухам.

— За сваім целаахоўнікам павінен сам сачыць і ахоўваць яго... — правуркатаў ён. — Так што, Алеола, на ката спадзявайся, а сама востра вуха трымай.

— Слухай... — сказаў Арцін мастаку Дроздзічу. — У нас ёсць план.

Будучы віцязь дастаў са сваёй паходнай торбы плады Шчасцядайнай шаўкоўніцы. Мастак адразу ж заўважыў, што яны вельмі падобныя да вусеняў-усмутаў, калі тыя скручаныя ляжаць.

— Так-так, — усхапіўся Арцін, — толькі трэба іх у чорна-бардовы колер перафарбаваць.

— Гэтая праца якраз па мне, — спакойна прамовіў мастак Дроздзіч

*Заканчэнне. Пачатак у № 9 за 2009 г.

і пачаў даставаць са сваёй торбы ўсё неабходнае — збанкі з фарбамі, палітру, пэндзлікі.

З веданнем справы мастак змяшаў на палітры чорную фарбу з чырвонай, бардовай і аранжавай, а зверху капнуў яшчэ фіялетавай і зялёнай.

— А навошта столькі фарбаў змешваць? Вусені ж — чорна-бардовыя. Можна, досыць проста змяшаць чорную і бардовую? — пацікавіўся Арцін.

— Ну, паспрабуй, — падахвоціў юнака Дроздзіч.

— Ну і паспрабую, — рука Арціна пацягнулася да ягады Шчасцядайнай шаўкоўніцы.

— Слухай, папрактыкуйся спачатку на звычайных ягадах, каб дэфіцытны прадукт не пераводзіць, — прапанаваў Міамурмарор.

— Можна, мяне яшчэ каты будуць вучыць маляваць? Я і без цябе ведаю, што мне рабіць, — аднак Арцін усё-ткі не асмеліўся ўзяць «шчаслівую» ягаду і, пазычыўшы пэндзлік у мастака Дроздзіча, пачаў размазюкваць звычайную.

— Ну, як? — самаздаволена спытаў Арцін праз некаторы час.

Але ніхто з сяброў Арціна так і не адважыўся сказаць праўду, на што была падобная ягоная ягада. А Дроздзіч сказаў:

— Эх, Арцін, гэта ты бачыш у вусенях толькі два колеры, а мы, мастакі, у любым прадмеце заўважаем сотні адценняў самых розных колераў.

— А мы, каты, уначы можам адрозніць сотні адценняў аднаго толькі шэрага колеру! — пахваліўся кот Міамурмарор.

Перафарбаваць плады шаўкоўніцы для такога мастака, як Дроздзіч, было нескладана, таму неўзабаве ягады пазнаць было немагчыма. Знешне яны сталі цюцелька ў цюцельку, як вусені-ўсмуткі, што ляжалі ў пузатым слоіку мастака Дроздзіча.

— Ого, выдатна, — пахваліў працу мастака Арцін.

— Не адрозніш! — захоплена прамовіла Алеола.

— Добра, — сказаў нават Бедалай.

— Калі, вядома, іх не нюхаць, — дадаў кот Міамурмарор.

— Значыць, так, — пачаў распаўvedaць свой план Арцін, — зараз мы кладзём гэтыя перафарбаваныя ягады Шчасцядайнай шаўкоўніцы ў твой слоік і ўсе разам адпраўляемся да Чорнага Балота. Ты, як заўжды, ставіш слоік на балотную купіну. Чорныя чаплі па звычцы прылятаюць, забіраюць слоік, высыпаюць з яго сапраўдных вусеняў разам з перафарбаванымі ягадамі ў казанок. Паляндра, як звычайна, у гэтым казанку варыць сабе і чаплям поліўку. Затым яны ўсе разам сілкуюцца гэтай поліўкай і спакойненька атручваюцца... А мы тым часам з дапамогай вадаступаў без усялякіх праблем перабіраемся да церама, вызваляем людзей, а кот вызваляе жывёлу.

Не паспеў Арцін дамовіць, як неба раптам пацямнела, і па ім пайшлі чорныя віхуры.

— Ай-ай-ай, хутчэй пад парасон! — крыкнуў мастак Дроздзіч. — Чорныя чаплі лятуць!

Але пад яго парасон шмыгнуў толькі кот Міамурмарор. А ўсе астатнія — Алеола, Арцін і Бедалай — хутка дасталі са сваіх торбаў накідкі, накрыліся самі і коней сваіх прыкрылі.

Чорныя віхуры праляцелі паблізу.

— Нічога сабе! — зноў здзівіўся мастак Дроздзіч, гледзячы на сваіх захутаных у накідкі прыяцеляў.

— Мы ў Пячорным Горадзе трохі чароўнага шоўку раздабылі, — растлумачыла Алеола. — А ты чаму сваю накідку не дастаў? — спытала яна ў катá.

16 — Ну, нам, катám, лягчэй куды-небудзь шмыгануць, чым сябе ў нешта ахінуць. Я наогул насіць вопратку не вельмі люблю...

— Накідкі — гэта вельмі добра,— сказаў мастак Дроздзіч, — а я ўсю дарогу галаву сабе ламаў, як жа мы ўсе пад маім парасонам змесцімся!

— Давай, залазь да мяне, — Арцін заскочыў на каня і паказаў мастаку Дроздзічу на сваё сядло. Гэта было разумна і справядліва: Алеола ехала на кані з катом Міамурмарорам, а ў Бедалая за спінай была вялізная цяжкая сякера ў масіўным футарале. Так што пасунуцца і саступіць трохі месца мог толькі Арцін.

Мастак Дроздзіч здолеў сяк-так забрацца ў сядло да будучага віцязя. Конь ад дадатковага цяжару спачатку трохі прысеў, але хутка прывык і выпрастаўся.

— Наперад! — паспрабаваў падбадзёрыць усіх мастак Дроздзіч. — На бітву з Жалобнай Каралевай!

Сябры-кампаньёны хутка, але не наўскач, каб літаваць коней, паскакалі наўпрост да Чорнага Балота.

Мастак Дроздзіч выдатна ведаў дарогу, бо яму даводзілася раз або два, а мо і тры разы на год прыходзіць да гэтага жудаснага месца: то ўвесну град наляціць — паб’е ўсе ўсходы, і ўвесь год людзі галадаюць, то засуха надызе, або, наадварот, дажджы на месяцы зацягнуць — тады працы ў Дроздзіча бывае безліч. У такія часы не адзін слоік чорных вусеняў-усмутак прыносіў ён да Чорнага Балота, а цэлых два ці нават тры...

— Нам засталася ўсяго два дні дарогі, — паведаміў мастак Дроздзіч.

Мастак Мікалай КАЗЛОЎ

3 сёмага класа —

у пагонах

Алена МАЛЬЧЭЎСКАЯ

Калі вы:

- шторанку перад тым, як зачыніць дзверы кватэры, чуеце ўслед: «Ты зноў не заслаў лажак!»;
- ніколі дакладна не ведаеце, чым будзеце займацца праз гадзіну;
- не маеце ніякага ўяўлення пра спартыўныя нарматывы;
- аддаеце перавагу радыкальнаму стылю адзення — пра вас з дакладнасцю можна сказаць: вы не СУВОРАВЕЦ.

А значыць, ніколі вам не дазнацца пра гэтае цікавае і таямнічае жыццё. Ці амаль ніколі... Сувораўскае вучылішча — гэта ваенны аб'ект, і каб патрапіць туды, трэба мець важную прычыну: паступіць у гэтую навучальную ўстанову, або выкладаць там, або быць вядомым чалавекам (тады вас запросяць на сустрэчу з сувораўцамі), або быць супрацоўніцай часопіса «Бязрозка» і напрасіцца ў гасці самой — каб расказаць вам, дарагія чытачы, напярэдадні Дня абаронца Айчыны пра жыццё вашых ровеснікаў, якія атрымоўваюць віншаванні з гэтым сур'ёзным святам не авансам.

Я б у сувораўцы пайшоў...

Мінскае сувораўскае ваеннае вучылішча — адзінае на тэрыторыі Беларусі. Яно было створана ў 1953 годзе, з той самай мэтай, што і іншыя ў былым СССР: дапамагчы ўладкаваць жыццё дзецям, бацькі якіх загінулі на вайне. Сёння вучылішча працягвае гэтую традыцыю: сюды без экзаменаў прымаюцца дзеці, чые бацькі загінулі пры выкананні абавязкаў вайскавай службы; дзеці-сіроты паступаюць па-за конкурсам, здаўшы экзамены на станоўчыя адзнакі. Але стаць сувораўцам можа кожны, хто пажадае. Для гэтага неабходна закончыць шэсць класаў і здаць уступныя экзамены на агульных умовах: па рускай ці беларускай мове (дыктант), матэматыцы, фізпадрыхтоўцы, а таксама прайсці медыцынскі агляд і псіхалагічны адбор.

Парадак падпарадкавання

Сёння ў Сувораўскім вучышча больш за 450 хлопчыкаў. Чым жа адрозніваецца жыццё сувораўца ад жыцця звычайнага школьніка? Аказалася, што ўсім. Суворавец адразу засвойвае **дзе самыя галоўныя рэчы:**

1. Перш чым загадваць, трэба навучыцца падпарадкоўвацца. Прычым не толькі афіцэру-выхавальніку ці на-

Фота з архіва МСВВ

чальніку вучылішча, а яшчэ і сваім аднагодкам, старшым па званні.

2. Скончыўшы Сувораўскае, хлопцы становяцца сябрамі кадэцкага брацтва, сябры якога, былыя і цяперашнія сувораўцы, падтрымліваюць адзін аднаго ўсё жыццё.

Матэматыка, танцы і плац

У школьным раскладзе сувораўцаў побач са звычайнымі матэматыкай і фізікай (якім у вучылішчы надаецца вялікая ўвага) стаяць страявая і агнявая падрыхтоўкі, факультатывы па танцах, музычнай адукацыі, замежных мовах, ваеннаму перакладу. Дарэчы, па раскладу ў вучылішчы праходзіць не толькі школьнае, але і пазашкольнае жыццё сувораўца. На правакацыйныя пытанні «Не крыўдна страявой займацца, калі аднагодкі ў «футбік» гуляюць?», «А што калі паспаць хочацца, а трэба ў кіно ісці?» — навучэнцы адказваюць: «Мы прызвычаліся ўжо. Да таго ж у нас звальненні бываюць — можна і ў «футбік» пагуляць, і з сябрамі пагойсаць, і у камп'ютэры пасядзець». Між

іншым, у жыцці па раскладу ёсць і свае плюсы: напрыклад, падрыхтоўка дамашняга задання ніколі-ніколі не зойме больш за тры гадзіны.

Вольна!

Адпачываюць сувораўцы вельмі разнастайна: чытаюць (і нават просяць бібліятэкараў скласці спіс кніг, якія абавязкова павінен прачытаць кожны), бываюць у тэатрах, глядзяць ваенна-патрыятычнае, і не толькі, кіно, ходзяць у госці да мастакоў і літаратараў, запрашаюць іх да сябе, вандруюць (кожны суворавец абавязкова павінен наведаць Хатынь, Лінію Сталіна, Брэсцкую крэпасць і Курган Славы).

Матуліны мары...

Быт сувораўцаў — патаемная мара не аднаго матулінага сэрца. Асабліва ў моманты, калі даводзіцца прыбіраць за сынам раскіданыя па пакоі падручнікі, адзенне і выціраць векавы слой пылу з паліц.

А вось быў бы сувораўцам — засцілаў бы ложак штораніцы і пакрывала на ім зэдлікам выраўніваў, каб ніводнай зморшчынкі не было! І вопратку б акуратна складаў, і абутак на месца ставіў... І падлогу б мыў. І ў тумбачцы захоўваў толькі тое, што дазволена Статутам: у верхняй шуфлядцы — мыла і зубную пасту, у ніжняй — спартыўную форму і фотаальбомы...

Праваслаўны храм

Гонар Мінскага Сувораўскага — праваслаўны храм на тэрыторыі вучылішча. З'ява гэта унікальная, таму што храмы сярод усіх Сувораўскіх былога СССР ёсць толькі ў Мінску ды ў Санкт-Пецярбургу. Чатыры гады таму яго асвяціў Мітрапаліт Філарэт,

Фота: Кацярына Сібірка

і сёння духоўнаму развіццю суворайцаў дапамагаюць пяць святароў з розных мінскіх прыходаў. Адзін раз на тыдзень у вучылішчы праходзіць праваслаўная гадзіна, на якой святары расказваюць навучэнцам, як трэба паводзіць сябе ў храме, знаёмяць з рэлігійнымі святамі і традыцыямі. Ісці на службу альбо на споведзь ніхто не прымушае, і ў Статуце гэтага не напісана, але прыкладна чвэрць навучэнцаў робіць гэта рэгулярна. Суворайцам іншых веравызнанняў дазваляецца наведваць храмы па-за тэрыторыяй вучылішча. Сапраўдны афіцэр павінен быць усебакова развіты і адукаваны. У тым ліку адукаваны і развіты духоўна.

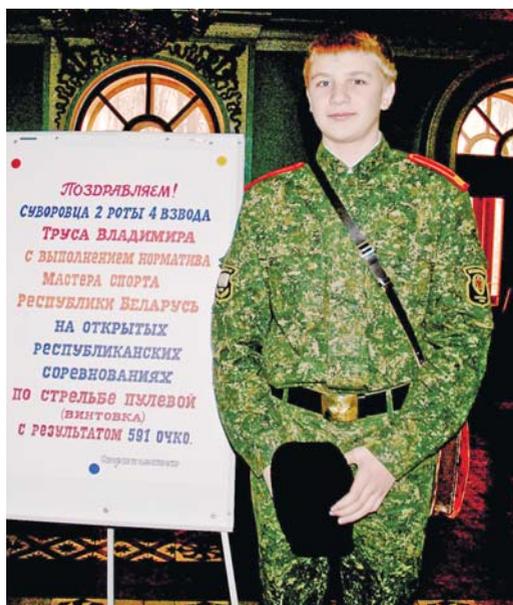
Што там, у музеі і пад фуражкай?

На тэрыторыі Суворайскага што ні вазьмі — усё унікальнае і ўласнае. Ёсць музей, дзе можна пабачыць сапраўдную кулю часоў Аляксандра Суворава і яго пераходу цераз Альпы. Ёсць дырульня, дзе майстар робіць суворайцам ледзь не мадэльныя стрыжкі, якія падчас страйвой схаваны пад фуражкай, але пафарсіць імі можна ў звальненні.

Майстар спорту

Выдатнікаў па розных дысцыплінах і цікавых хлопцаў у Суворайскім шмат. Ля сімвала вучылішча — лесвіцы, па мармуровых прыступках якой

Фота: Кацярына Сібрко

хадзілі і бегалі ўсе 12 тысяч выпускнікоў — стаіць стэнд з віншаваннямі. Суворавец Уладзімір Трус у 15 год стаў майстрам спорту па кулявой стральбе.

Паступіць у Сувораўскае Вову параіў трэнер. Хлопчык паспрабаваў, паступіў, і яму спадабалася. На стро-

гі распарадак жыцця не скардзіцца, пасміхаецца: «Прывык...» Са школьных прадметаў яму больш за ўсё падабаецца літаратура. Любімае месца ў вучылішчы — размяшчэнне роты. Калі ў Вовы вызваленне, то ён звычайна катаецца на каньках і глядзіць тэлевізар. Апошні фільм, які яго ўразіў, — «Мільянер з трушчобаў». У будучым Уладзімір хоча паступаць у Ваенную акадэмію Рэспублікі Беларусь і працягваць займацца стральбой.

У Ваенную акадэмію ды на ваенныя факультэты іншых ВУН паступае большасць сувораўцаў. Адзінкі (звычайна па стане здароўя) ідуць на грамадзянскія спецыяльнасці. Але на кадэцкае брацтва, на сваё сувораўскае дзяцінства і юнацтва не забываюцца ніколі. І ў вучылішча завітваюць, як толькі надараецца магчымасць...

Часопіс «Бярозка» віншуе не будучых, а ўжо цяперашніх абаронцаў Айчыны і іх выкладчыкаў са святам!

Фота з архіва МСВВ

БЛОГАСФЕРА

Кацярына ХАДАРОВІЧ

Наяўныя эфекты віртуальнага дзённіка

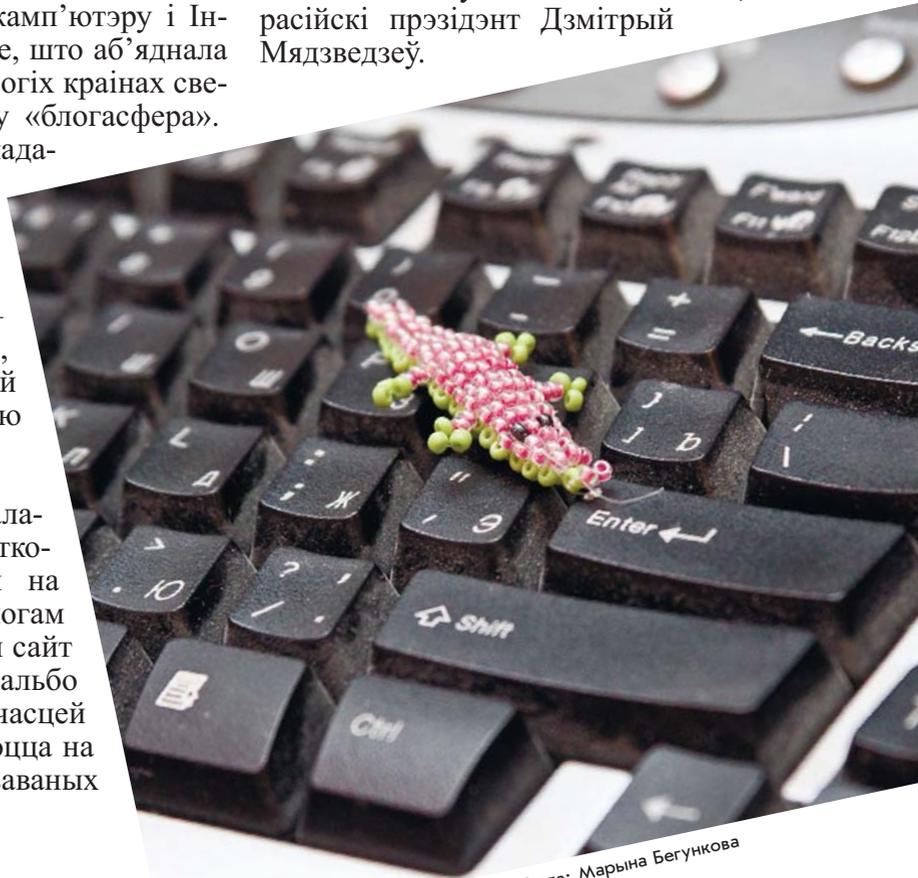
Весці ўласны дзённік спрадвеку было ўнутранай патрэбай многіх людзей. Такія размовы з самім сабой дапамагалі разабрацца ў сабе, у сваіх пачуццях да іншых, асэнсаваць тое, што трывожыць, што спаць не дае, а часам і проста цікава бавіць час, складаючы вершы ці малюючы карцінкі на палях.

XXI стагоддзе з яго небывалымі тэхнічнымі магчымасцямі прапанавала нам і новыя тэхнічныя магчымасці для выражэння свайго ўнутранага жыцця. Дзякуючы камп'ютэру і Інтэрнету з'явілася тое, што аб'яднала тысячы людзей у многіх краінах свету і атрымала назву «блогасфера». Сёння тут кожны жадаючы можа расказаць пра сябе, выказаць свае трывогі і меркаванні. Што самае прыемнае — не проста расказаць, а ператварыць свой расказ у сапраўдную творчасць.

Блог — з'ява маладая, але ўжо дастаткова распаўсюджаная на прасторах СНД. Блогам можа стаць асабісты сайт якой-небудзь асобы альбо супольнасці, аднак часцей за ўсё блогі ствараюцца на спецыяльна арганізаваных

для гэтай мэты інтэрнет-рэсурсах — блогахостынггах.

У 2009 годзе спецыялісты налічылі каля 7 мільёнаў рускамоўных блогаў, большасць з якіх размешчаны на сервісе livejournal.com, які яшчэ называецца «ЖЖ» — жывы часопіс (па-руску — журнал). Завесці такі часопіс можа кожны чалавек, што мае доступ да камп'ютэра, таму «ЖЖ» здолеў зрабіць амаль нерэальную справу — аб'яднаць усе колы насельніцтва некалькіх суседніх краін. І сёння свой дзённік на livejournal.com маюць і мой сусед-школьнік Пеця, і расійскі прэзідэнт Дзмітрый Мядзведзеў.

Фота: Марына Бегункова

22 Зразумела, не кожны ўладальнік віртуальнага дзённіка мае час, здольнасці ды настрой весці пастаянныя запісы. Часта блогеру больш цікава паглядзець: а што ж паналіся астатнія? І трэба зазначыць, у ЖЖ ёсць свае зоркі — тыя, чые блогі наведваюцца часцей за іншыя і маюць больш за тысячу «фрэндаў» (пастаянных чытачоў).

Стая папулярным блогерам — справа няпростая. Наўрад ці вам удасца дабіцца гэтага, калі вы будзеце проста распавядаць пра тое, як хадзілі ў магазін ці купалі котку. Неабходна паклапаціцца аб тым, каб зрабіць свае запісы цікавымі і не падобнымі да іншых. Аўтары са-

праўды запатрабаваных благаў змяшчаюць у іх свае расказы, вершы, малюнкi і фотаздымкі, а таксама актыўна абмяркоўваюць «шэдэўры» іншых энтузіястаў.

Можа ўзнікнуць пытанне: чаму ж гэтыя таленавітыя людзі не выкарыстоўваюць свае здольнасці з большай карысцю і, прасцей кажучы, не прапаноўваюць свае рукапісы выдавецтвам, а марнуюць час за напісаннем «безганарнага» дзённіка? Адказаў некалькі. Па-першае, блог дае аўтару неабмежаваную свабоду творчасці: ты сам сабе і пісьменнік, і рэдактар, і цензар, і крытык.

Па-другое, вядзенне дзённіка дапамагае аўтару-пачаткоўцу набыць,

як кажуць, руку, выносячы ўласныя творы на суд іншых наведвальнікаў. Ну і па-трэцяе, жывы часопіс прадстаўляе сваім удзельнікам ні з чым не параўнальную па памерах аўдыторыю. Адзін з самых папулярных расійскіх блогераў, паэтэса Вера Палазкова (vero4ka) у адным з інтэрв'ю адзначала, што яе «журнальчык» чытае каля пяці тысяч чалавек штодзённа, а гэта значна больш, чым тыраж многіх газет або часопісаў. Магчыма, менавіта ні з чым не параўнальная масавасць «ЖЖ» і з'яўляецца прычынай таго, што сёння ўсё часцей свае блогі пачынаюць заводзіць і тыя, хто даўно ўжо набыў шырокую папулярнасць — зоркі кіно, тэлебачання, вядомыя журналісты.

Зоркі, запаленыя «ЖЖ»

Зрэшты, сам па сабе «ЖЖ» таксама запальвае зоркі. Бо ў блогасферы ёсць і свае конкурсы, і спецыяльныя прэміі, якімі ўзнагароджваюцца ўладальнікі лепшых благаў.

Так, адным з самых прэстыжных лічыцца міжнародны конкурс благаў «BEST OF THE BLOGS», які арганізоўвае радыёстанцыя «Нямецкая хваля». Заснаваны чатыры гады назад, ён праводзіцца на 11 мовах у 16 намінацыях. Пераможцаў вызначае міжнароднае журы, якое складаецца з блогераў і медыя-экспертаў, а таксама з інтэрнет-карыстальнікаў.

Гаворачы пра «BEST OF THE BLOGS», трэба адзначыць, што бела-

русы могуць ганарыцца сваёй змялячкай Ксеніяй Авімавай (ak-bara), якая ў 2007 годзе атрымала галоўны прыз і стала першай рускамоўнай пераможцай гэтага прэстыжнага конкурсу. Ксенія — журналіст, але ў блогу сваім размясціла выключна фотаздымкі і гаворыць, што для яе гэта хутчэй хобі, «плячоўка для трэніроўкі», шанц паспрабаваць свае сілы ў фатаграфіі.

Фота: Марына Бегункова

Калі прыгадаць расійскія інтэрнет-прэміі, нельга не сказаць пра прэмію Паркера, якую, дарэчы, у гэтым годзе вырашылі чамусьці не прысуджаць. Гэта старэйшая і найбольш аўтарытэтная прэмія ў рускамоўнай блогасферы. Яе правілы дакладна сфармуляваны і зразумелыя, а працэдуру галасавання можа цалкам кантраляваць любы жадаючы. Намінацый тут значна менш і размах не такі вялікі, як у «BEST OF THE BLOGS», але расійскія блогеры з павагай ставяцца да айчыннай прэміі і з цікавасцю сочаць

24 за працэдурай галасавання і, вядома, за вынікамі. Беларускія блогеры здолелі і тут «засвяціцца» — у асобе знакамітай музычнай журналісткі Таццяны Заміроўскай (vlnah), якая была намінавана на прэмію Паркера ў катэгорыі «Літаратура», але, на жаль, не атрымала яе.

Зрэшты, прэміі і ўзнагароды — прыемная, але зусім не галоўная частка жыцця блогасферы і яе ўдзельні-

каў. Кожнага прыводзіць сюды свой інтарэс, сваё жаданне самавыявіцца. І для кожнага знаходзіцца месца — для аўтара і для чытача, для таго, хто хоча пакінуць мемуары пра сваё жыццё і для таго, хто проста жадае завесці новых сяброў. Таму, калі ёсць жаданне гаварыць ці жаданне слухаць, — наперад! Дзверы блогасферы адкрыты для любога карыстальніка.

Парады пачынаючаму блогеру

1. Нікнэйм

Перш за ўсё трэба вырашыць, які псеўданім, або, як кажуць блогеры, нікнэйм, вы возьмеце для сябе і для свайго блога. Паставіцца да гэтай справы раю сур'ёзна, таму што ўсе мы ведаем: як лодку назавеш, так яна і паплыве. Вельмі часта ў якасці ніка выкарыстоўваюць сваё ўласнае імя, але, згадзіцеся, больш цікавым і прывабным выглядае арыгінальны псеўданім, які адлюстроўвае вонкавае аблічча ці ўнутраны свет аўтара.

2. Тэматыка

Зразумела, змест блога — асабістая справа яго гаспадара, але нам заўсёды цікава сачыць за дзённікам, які мае арыгінальную тэматыку ці напрамак. Таму перад тым, як завесці блог, трэба вырашыць, што менавіта вы хочаце данесці да людзей і як плануеце гэта зрабіць. А далей, як мы ўжо вызначылі, — прастора для дзейнасці неабмежаваная: вершы, казкі, песні, фоткі... «Начынка» блога залежыць толькі ад густу «кулінара».

3. Перыядычнасць

Не апошняй справай пры вядзенні блога з'яўляецца частата, з якой вы яго абнаўляеце. Адзін запіс у месяц — не лепшы наказчык, таму памятайце, што не трэба ленавацца рабіць новыя заметкі, асабліва калі вы маеце імат «фрэндаў», якія заўсёды чакаюць навін ад вас.

4. Сяброўства

Не трэба казаць, што людзям прыемна не толькі цікавіцца іншымі, але і самім з'яўляцца цэнтрам чыёй-небудзь увагі. Таму не саромейцеся «фрэндзіць» іншых, удзельнічаць у абмеркаванні надзённых тэм. Калі лічыце дарэчным — давайце парады. Адным словам — будзьце ветлівым і прыемным сябрам для іншых, і, я ўпэўнена, ваша дабрыня і выдатны настрой вернуцца да вас павялічанымі ў імат разоў.

МАСЛЕНІЦА

Уривак з аповесці «Уша — мая душа»

Валерый КАСТРУЧЫН

Вялікай драўлянай лыжкай мама разлівае па патэльні цеста — і сакавіцкая раница пачынаецца з бліноў, таму што пасля зімы, разам з сінічым «сінь-сінь-сінь» за вакном, прыйшла Масленіца.

Акунутыя ў смятану бліны трапляюць у мой рот і адзін за адным знікаюць у жываце. Ну вось, цяпер можна ляцець на бераг Гарадзейкі дзе будуць спальваць... бабу.

— Жывую бабу? — дапытваўся я ў сваіх сяброў Мішкі і Уладзі.

— Ну, ты даеш! Ці ж ніколі не бачыў Масленіцу?

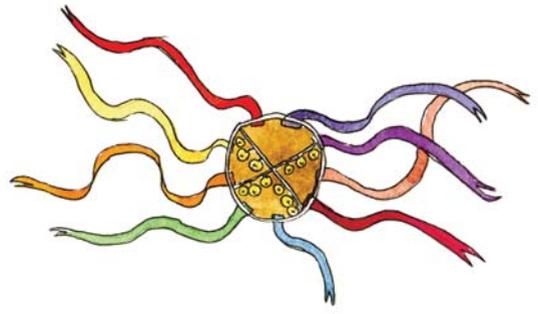
— Не-а!

За савецкім часам усе дружнымі радамі хадзілі толькі на парады. Але я яшчэ падшыванцам пачуў і вывучыў ад старэйшых стрыечных братоў Барыса і Таліка, што жылі ў горадзе Фаставе на Украіне: «Сію, вію, павіваю, з Новім рокам поздравляю!» Гэта ў ноч на Раство мы так калядавалі. Набяром поўныя кішэні пшаніцы — і давай стукаць у дзверы знаёмых і незнаёмых людзей, абсыпаць гаспадароў зернем: «Сію, вію, павіваю...» Бывала, з поўнай торбай ласункаў вярталіся дадому! Давалі нам і дробныя грошы. Не прамінулі мы аднойчы і дом бацюшкі. Браты казалі мне, што ўсе папы спяць на матрацы, напханым грашымі. Але ніякіх шчадротаў, акрамя блашавання, ад бацюшкі мы тады не атрымалі...

Свята было ў самым разгары, калі мы з Мішкам і Уладзем па вытаптанай у снезе сцяжынцы цераз луг прышкандыбалі на бераг Гарадзейкі, дзе грала вясёлая музыка — бубен і баян. Сабралася шмат людзей з саўгаснага пасёлка і з Гарадзеі. А што «цукроўнікі» тут робяць? У іх жа свая Масленіца, каля Дома культуры цукровага завода. Таму, калі з саўгаснай стайні прыгналі жарэбчыка, запражанага ў сані-развалкі, мы сталі крычаць знаёмаму конюху дзядзьку Івану, каб «цукроўнікаў» не катаў. Але і нас высадзілі з саней старэйшыя хлопцы, якія хапілі крыху самагону і далі сербануць дзядзьку Івану. «Но!» — крыкнуў конюх. Жарэбчык, які паслухмяна вазіў нас, хлопцаў, нечакана заржаў і рвануўся ў бок. Сані перакуліліся, і ўвесь гурт, што быў «пад чаркай», зарыўся носам у снег. Усе весела рагаталі, а мы пахвалілі жарэбчыка за тое, што не стаў ён вазіць «абы-каго».

Ага, ледзь не забыўся на «бабу». З намаляванымі вугалем вачыма і шырока раззяўленым ротам, саламяная «баба» была пасаджана на шост, узвышалася над галовамі, і сёй-той з хлапчукоў імкнуўся «пусціць» ёй «пеўня», але падпальшчыка-гарэзу адразу ж праганялі мужыкі. Аднак увесь «цымус» быў яшчэ наперадзе. Гэтае слоўца я ўпершыню пачуў ад маіх сябрукоў і чамусьці думаў, што гаворка ішла аб звычайным прымусе: «цымус» — прымус. У той час газавы прымус альбо керагаз меўся амаль у кожным доме. Толькі ў нас была газавая пліта і газовае ацяпленне, таму што ад ГРС, дзе працаваў тата, да нашага дома газавікоў працягнулі трубу. Астатнія ж па-даўнейшаму

палілі ў печы, і раніцай над пасёлкам стаялі сінія слупы дыму, як у зімовай казцы.

І я ўсё чакаў, калі ж прыцягнуць прымус, каб ад яго запаліць саламяную «бабу». Мішка і Уладзя як пачулі пра «цымус»-прымус, то зайшліся ад смеху.

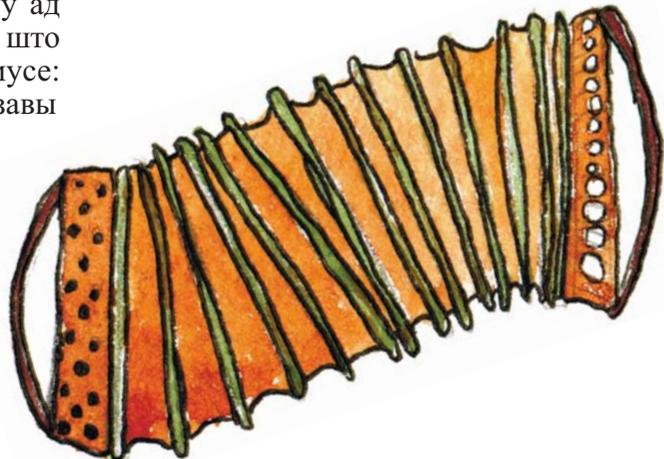
— Не, лепш замест прымуса ўзяць паяльную лямпу, якой смаляць парсюка, — рагатаў Мішка.

Калі жарэбчык стаміўся вазіць сані па крузе, а «баян» і «бубен» пайшлі вячэраць, нарэшце, паходняй з пакулля, намочанай у газе, падпалілі «бабу». Саламяная Масленіца згарэла ў адзін момант. Разам з ёй згарэлі і нашы грахі, — так казалі старыя людзі.

Запомнілася ж мне тая Масленіца таму, што ўвесну таго ж 1961 года Юрый Гагарын першым у свеце паляцеў у космас, і мы, хлопцы, усе марылі тады стаць касманаўтамі...

*Пераклаў з рускай мовы
Арсём КАВАЛЕЎСКИ*

Мастак Марыся ЛОСЬ

ПАДАРОЖЖА ЎГЛЫБ І Ў ЧАСЕ

Юрась ЗАІКА, палеантолаг

Калі нехта запрасіць вас у мінулае, то пастаўцеся да гэтага з асцярожнасцю. Адразу лепей не пагаджайцеся — справа гэтая не такая ўжо і простая, як можа падацца на першы погляд. Спачатку неабходна ва ўсім падрабязна разабрацца. Трэба мець на ўвазе, што чым далей ад нашых дзён, тым менш падабенства да сучаснай эпохі. Напрыклад, сёння, калі вы зберацеся ў грыбы, шанц натрапіць у лесе на якогась драпежніка не такі ўжо і вялікі — у адрозненне ад лесу якога-небудзь юрскага ці каменнавугальнага перыяду, населенага драпежнымі амфібіямі і паўзунамі ды велізарнымі скалапендрамі, павукамі і скарпіёнамі. І, дарэчы, ці добра тады было з грыбамі — невядома...

Акрамя драпежнікаў можа сустрацца мноства іншых праблем. Павебра, якім давалося б дыхаць, — ці падышло яно вам? Бо калі кіслароду мала — гэта кепска, калі ж яго зашмат — таксама шкодна для здароўя. Альбо іншае: большую частку дагістарычнага часу Беларусь была морам ці праз яе праходзіла марское ўзбярэжжа. Так што пажадана яшчэ і ўмець плаваць, хаця б на вёслах. І пры гэтым не забывацца на марскіх драпежнікаў, якіх у сённяшняй Беларусі няма.

Такім чынам, пытанняў стае. А крыніца ведаў пакуль адна — навуковыя дадзеныя. Але і тут усё няпроста. Сапраўдныя навукоўцы спрачаюцца паміж сабой настолькі часта, што гэта можа падацца іх асноўным заняткам. Заўсёды калі нехта прыду-

маў тэорыю, то другому ў адказ на яе хочацца прыдумаць іншую.

І чым далей у глыб тысячагоддзяў, тым больш навуковых спрэчак. Асабліва — пра самы пачатак Зямлі. Яшчэ якіх трыццаць-сорак гадоў таму студэнтам распавядалі пра гарачую «нованароджаную» Зямлю, ахопленую віхурамі полымя і вулканічнымі вывяржэннямі. Але вось ужо ўчарашнія студэнты самі парабіліся выкладчыкамі і цяпер вучаць зусім па-іншаму — быццам Зямля спачатку была халоднай, як цяпер Месяц, а разагрэлася толькі потым, за кошт свайго руху, хімічных і радыеактыўных працэсаў...

Самі бачыце — невядома, якая тэорыя слухная, а якая памыляецца. Менавіта таму мы зараз і не выпраўляемся ў Пачатак Існага — бо гэта самы супярэчлівы час. Лепш пачнём сваё падарожжа там, дзе Зямля ўжо ёсць Зямля: з сушай, морам і паветрам.

А між тым, пачаліся гэтыя часы даўным-даўно...

* * *

Свідравальныя ўстаноўкі дазваляюць прасвідраваць зямлю на кіламетры ўглыб, каб падняць на паверхню, у рукі геологаў, каменны матэрыял з глыбокіх падземных тоўшчаў. І гэта не проста маўклівы камень — гэта сапраўдная матэрыя іншага Свету, мінулага сотні мільёнаў і мільярды гадоў таму, падказка пра тое, што тады адбывалася на гэтым месцы.

Напрыклад, жвір ці пясок, некалі намытыя хвалямі мора, зніклага ўжо мільярд гадоў таму, ці нанесеныя даўно адшумелымі старажытнымі вятрамі, а цяпер пахаваныя пад каменнымі тоўшчамі ў нетрах Зямлі, ужо прапітаныя не вадой і паветрам, а мінулым часам. І можна адчуць, як гэты час вырываецца са сваёй цямніцы, распаўсюджваецца вакол нас і пранікае ў нашу свядомасць — так, што мы бачым на ўласныя вочы святло таго даўно мінулага дня...

* * *

...Святло сонца з бязвоблачнага неба дасягае шырокай раўніны, адбіваецца ад пяску і рудых скал, з-за чаго ў паветры робіцца гарача. Вецер уздымае маленькія пясчаныя віхуры і праносіць іх над каменнымі россыпамі, навявае на схілах нізкіх пагоркаў хвалі-барханы пяску. Дзе-нідзе па-над пясчаным морам — невысокія абветраныя скалы, быццам руіны нейкіх гарадоў.

Але гэтай Зямлі яшчэ далёка да гарадоў. Калі пачакаць крыху больш за паўтара мільярда гадоў, тут раскінуцца непраходныя палескія балоты і вырасце горад Пінск. Пакуль жа да самага гарызонту цягнецца безжыццёвая пустыня, і няма каму бачыць яе міражы.

Не ведаю, як вам, а мне дык столькі чакаць не даспадобы. Прапаную лепш узяць які іншы кавалачак часу, скажам, вось у гэтым пясчаніку, паднятым з трохкіламетровай зямной глыбіні...

* * *

...Пясчанік утрымлівае нейкі свой час, што, як секунднай стрэлкай, адлічваецца раўнамерным бегам марскіх хваляў. Цяпер перад намі неабсяжная водная прастора. Бега пачынаецца амаль роўна з вадой, і таму хвалі далёка прабягаюць па ім, быццам не заўважаюць, як пачалася суша, а потым расцякаюцца па пустынным пляжы і ўсмоктваюцца ў

чырвона-руды пясок. Велізарнае сонца до-сыць хутка рухаецца па-над ціхім неглыбокім морам і заходзіць за далёкую сцяну скал. І ўжо з-за гарызонту паказваецца шырокі край незвычайна яркага Месяца. А потым і ўвесь агромністы Месяц узыходзіць па-над морам, якое тым часам дзіўна мяняецца. Яно быццам зрываецца з ланцуга: з грукатам кідае магутныя хвалі, імкліва падымаецца, паглынаючы свае берагі, захоплівае скалы, даліны і прыбрэжную сушу, нібыта збіраецца апанаваць усю Зямлю. Але ноч хутка мінае. Закатваецца над звар'яцелым морам Месяц, і ўзыходзіць Сонца. Мора вяртаецца ў свае дзённыя межы; услед бягуць хвалі вады, якая затрымалася недзе на ўзвышшах.

Так мяняюцца дні і ночы над гэтым морам, пралеглым шырокай паласой цераз усю прастору, што пакуль безыменная, а некалі потым будзе называцца Беларуссю. Зямля ў гэтыя часы круціцца шпарчэй вакол сваёй восі — таму дні маленькія. Спадарожнік-Месяц знаходзіцца нашмат бліжэй, з-за чаго штоноч ён выклікае катастрафічныя прылівы, кожны з якіх мог бы падацца Сусветным патопам. Мог бы, але няма каму падавацца. Прынамсі, да нас з вамі на Зямлі павінна мінуць яшчэ мільярд і трыста мільёнаў гадоў.

<http://www.arcadiastreet.com>

* * *

З часам усё мяняецца, і вось ужо нельга сказаць, што жывых істот няма. Зазірнём, напрыклад, у гэтае, на мой погляд, вельмі сімпатычнае мора, што існавала ў цэнтральнай і паўночна-усходняй частках Беларусі амаль роўна адзін мільярд гадоў назад. У параўнанні з папярэднім яно абмялела і адышло далёка ўнутр ад колішніх берагоў, ужо не дасягаючы іх нават у катастрафічных прылівы.

Зараз дзень. Сонечна. Вада праграваецца наскрозь, хочацца забегчы ў цёплае мора, але... Дно, наколькі хапае вачэй, пад самай паверхняй празрыстай вады пакрыта нейкімі слізкімі на выгляд паўсферычнымі жаўлакамі, быццам хтосьці нечым шчыльна засадзіў мелкаводдзе. Так

30 і здаецца, што гэты хтосьці зараз прыйдзе збіраць свой ураджай, а вакол толькі роўнядзь вады, і нам няма дзе схавацца. Але дарэмна кагосьці сцерагчыся — тое, што мы бачылі, і ёсць адзіныя насельнікі краю: унутры кожнага жаўлака жыве мноства мікраскапічных аднаклеткавых істот, якія асаджаюць вапну з марскоў вады і з яе будууюць гэтыя паўсферы (іх навуковая назва — «страматаліты»). Між іншым, гэта адны з самых старажытных жыхароў тэрыторыі будучай Беларусі. Дакладней, яе акваторыі.

Цікава прыслухацца — можа, пачуем, як перададуць што-небудзь яны, істоты, што жылі цэлую вечнасць таму, нам, якія думаюць, быццам пражывуць цэлую вечнасць...

* * *

Зрэшты, падарожжа наша працягваецца. Шэсцьсот трыццаць мільёнаў гадоў таму. Зноўку навокал марская прастора, пад якой пакуль амаль уся паверхня сённяшняй Беларусі; там, дзе некалі будзе знаходзіцца Брэст, і далей на поўдзень адкрываецца велічная панарама: шэрыя вулканічныя конусы, ад якіх уздымаюцца і расцякаюцца цяжкімі аб'ёкамі высокія слупы попелу і пары.

Але яшчэ бліжэй — наўпрост пад намі — вабяць зялёныя цёплыя хвалі. Утрымацца немагчыма — і мора прымае нас у свае задумлівыя вечныя воды. Тут неглыбока — не болей за трыццаць метраў. Сонечнае святло праходзіць цераз ваду і робіць бачнымі мноства розных жывых істот, якімі ўсыпана мяккае глеістае дно: адны падобныя да птушыных пер'яў альбо раслінак дзеразы, прымацаваных да дна; іншыя — нібыта раскіданныя шляпкі ад грыбоў. І яшчэ шмат розных дробных стварэнняў: неру-

хомых дыскападобных, пірамідальных з перагародкамі, каналамі альбо чэрвепадобных, якія рухаюцца... Гэта мора кіпіць жыццём! «Жывая» і сама вада — яна поўная нейкіх паўпразрыстых мядузак, не большых за дэсертную талерку. На жаль, шматлікія мікраскапічныя водарасці не даюць нам разглядзець гэтых мядузак дэталёва...

Тым часам тут яўна пачынаецца нешта пагрозлівае — донны глей раптам воблакам падымаецца ў ваду і паглынае ўвесь гарманічны спакой, што панаваў імгненне назад; вада спружыніць ад падземных штуршкоў. Ужо не відаць, як недзе побач дно разрываецца глыбокай трэшчынай і цераз яе ўздымаецца магма, вырываюцца воблакі атрутных газаў і пары, ад якіх вада ўскіпае.

Абудзіўся чарговы падводны вулкан, і нашае шчасце, што мы не тутэйшыя мядузкі і можам уратавацца...

* * *

...Сціх, адшумеў яшчэ адзін дзень. Знерухомелі ў небе верхавіны дрэў. На лясной прагаліне ўзвышаецца піраміда свідравальнай вежы, манатонна гучыць яе рухавік. У цэнтры вежы — прыстасаванне з металічнай трубой і алмазным бурам, які дзень за днём усвіроўваецца ў падземныя каменныя тоўшчы. Сто метраў углыб... Пяцьсот... Тысяча... Вось рухавік спыняецца: чарговую трубу паднімаюць на паверхню. Унутры яе — каменны цыліндр, выплаваны бурам з зямных глыбін.

Сляды чаго захоўваюць яны? Дна мора? Рэчышча? Ляснога балота? Пустыні? Жэрала вулкана? І колькі гадоў назад гэта было?

Які мінулы дзень зараз адновіцца перад нашымі вачыма?

Смачна. Руслан Найдзен

Гэтым разам у «Профіль» мы паглядзім на дызайнера Руслана Найдзена...

...вельмі афіцыйна:

Руслан Найдзен нарадзіўся 9 чэрвеня 1954 года ў Расіі. У 1980 годзе скончыў Маскоўскі паліграфічны інстытут (спецыяльнасць — інжынер-тэхнолаг). Член Беларускага саюза дызайнераў і Беларускага саюза мастакоў. Выкладчык кафедры графічнага дызайну Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Удзельнік беларускіх і міжнародных выстаў (Германія, Расія, Украіна, Нарвегія, Японія, Польшча, Балгарыя, Бельгія, Францыя, Італія, ЗША, Мексіка і інш.).

... і зусім неафіцыйна:

калі Руслан бачыць нейкую рэч, якая яму вельмі падабаецца, ён кажа «Смачна!»;

дызайнер працуе ў галіне шрыфтовай графікі, плаката, рэкламы, фірмавага стылю;

яго плакат «No Problem», які экспанавалася на адной з самых прэстыжных выстаў — Варшаўскім біенале, — знаходзіцца ў калекцыі не менш прэстыжнага музея «Les Arts Décoratifs» (Францыя, Парыж). Увага! Сачыце за часопісам! «No Problem» будзе надрукаваны ў адным з нумароў;

самай галоўнай Руслан лічыць сваю першую персанальную студэнцкую выставу, якая дазволіла яму паверыць ва ўласную творчую моц, — 1979 год, Масква, Маскоўскі паліграфічны інстытут;

адна з самых любімых рэчаў у мастацтве для дызайнера — шрыфты. У тым ліку і рукапісныя.

Сэрцы, паміж якімі плюс,
і сэрцы, паміж якімі — не, не мінус — крыж...
У каханьня, на першы погляд, —
адзізнакавая сістэма вымярэння.
І толькі тваё сэрца адчуе —
плюс альбо крыж.
І толькі тваё сэрца зразумее,
што за дзвюма паралельнымі рыскамі —
закаханая *па́ра*
ці *па́ра*, час новых пошукаў...

34 Першы раз Найдзен вывёў уласнае прозвішча на вокладцы школьнага сшытка ў першым класе... Праз шмат гадоў, як ён сам жартуе, «амаль што выпадкова», дызайнер заняўся каліграфіяй. І яго адзіная каліграфічная праца — серыя «Аўтографы» — з 1992 года знаходзіцца ў калекцыі галерэі Міжнароднай шрыфтавой карпарацыі ІТС у Нью-Йорку.

Для Руслана Найдзена вельмі важнае значэнне мае унікальнасць. Ён любіць каліграфію за тое, што літара, напісаная ад рукі, ніколі не паўторыцца. Даючы некаму сваю друкаваную візітоўку, Найдзен робіць яе унікальнай: кожны раз праводзіць адмысловую белую рысу на чорным полі, абрываючы яе правы бок.

Руслан — мінімаліст і філосаф: больш за ўсё ён любіць працаваць з чорным колерам і белізной паперы.

На працы Найдзена можна не толькі глядзець, іх можна нюхаць: дызайнер адным з першых у беларускай рэкламе скарыстаўся такім сродкам выразнасці, як пах — навагодняя паштоўка з выявай мандарына пахне мандарынам.

Руслан вельмі любіць сваіх студэнтаў. І гэтая любоў узаемная...

Упершыню ён закахаўся ў шэсць гадоў, у дзіцячым садку, але пасля зразумеў, што гэта было марна (гл. міні-постэр)...

Шэсць крэатыўных міні-постэраў ад Руслана Найдзена змога атрымаць кожны чытач «Бязрозкі». Яны будуць друкавацца штонумар на працягу 2010 года на разва-роце часопіса.

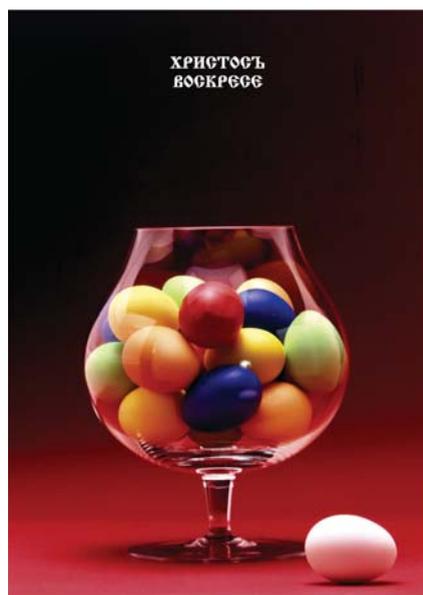
Самы першы — пра самую важную рэч на свеце: пра Каханне...

Плакат «Чарнобыль»

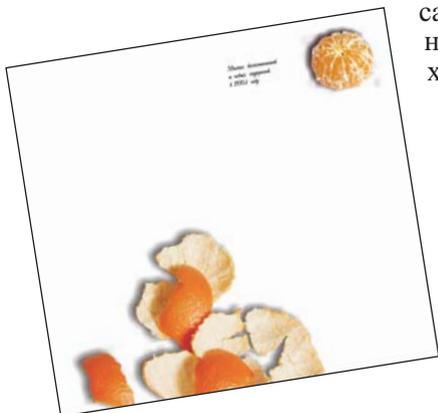
У.Е.Ѕ

Плакат «Умоўная адзінка»

Плакат «Хрыстос Уваскросі!»

Навагодняя паштоўка

Што для мяне БЕЛАРУСЬ?

Кацярына ДУШКЕВІЧ,
9 «Г» клас СШ № 212 г. Мінска

Я не люблю бульбачку, не апра-
наюся ў нацыянальнае адзенне, не
ведаю слоў беларускіх народных пе-
сень. На сценах майго дома не вісяць
ручнікі. Я не скланяю слоў «паліто»
і «кіно».

Што для мяне Беларусь?

Я «хварэю» за Мірнага, мінскае
«Дынама», Юлію Несцярэнка. Я
бачыла гэтую зямлю з ілюмінатара
«Боінга», але вярнулася сюды. Мне
не патрэбны неонавыя гарады і хут-
касныя аўтамагістралі. Я не жадаю
жыць там, дзе вуліцы без назваў, а
людзі без імёнаў па бацьку.

Я хачу жыць тут, дзе дзяўчаты чы-
таюць у метро, а на ўроках пішуць
вершы. У нашай краіне жартуюць
смешна і ўсміхаюцца па-сапраўдна-
му. Наша зямля яшчэ не астыла ад
агню, і яшчэ не сцерліся на граніт-
ных плітах імёны гераічных продкаў.
Не сцерліся — і не сатруцца! — яны
і ў чалавечай памяці і кнігах, бо нашы
дзяды гарэлі ў смяротным полімі
вайны, каб я і ўсе людзі сёння жылі
пад мірным небам.

Дык што ж для мяне Радзіма?

Магчыма, гэта тонкія промні со-
нейка, якія абуджаюць мяне раніцою,
з цяжкасцю прабіваючыся праз за-
чыненыя фіранкі. А магчыма, лет-
ні вецер, які згубіўся ў валасах, або
прыгожая вясёлка, што апярэзала не-
басхіл.

Я люблю сваю Радзіму.

Люблю вузкія вулачкі Гродна і

шырокія мінскія праспекты. Мне ста-
лі роднымі задуменны Нясвіж, дзела-
віты Віцебск, легендарная Брэсцкая
крэпасць.

Я люблю грук абцасаў па брука-
ванцы Траецкага прадмесця, рыпен-
не снегу ў Лагойску, серабрыстую
роўнядзь Браслаўскіх азёр.

Я люблю вясну, калі сонечны дыск
узнімаецца высока над гарызонтам,
сагравае грэшнікаў на зямлі, дае
святло і ўсяляе надзею...

Я — дачка роднай зямлі.

Мне часта сніцца поле васількоў
і шыкоўны нябесны аксаміт з мільё-
намі маленькіх чароўных бліскавак,
яркіх зорчак, якія зачароўваюць ад-
начасова сваімі прыгажосцю і неда-
сягальнасцю.

Дык што ж для мяне Беларусь?

Можа, гэта таямнічая ноч на Івана
Купалу, калі моладзь шукае квітне-
ючую папараць-кветку і дзяўчаты
пускаюць па вадзе вянкi. Або — шы-
рокая Масленіца з народнымі гулян-
нямі, або Раство Хрыстова, калі ўся
зямля святкуе нараджэнне Сына Бо-
жага.

Усё гэта мая Радзіма — розная, чы-
стая, неабсяжная. Яна цешыць вока
і сэрца кожную хвіліну. У цяжкі час
яна клапаціцца пра мяне і накрывае
сваімі белымі крыламі. Я веру ў гэ-
тую краіну, я веру гэтым людзям. Я
люблю сваю краіну і назаўжды заста-
нуся тут. Мае дзеці народзяцца тут...
Бо мая Радзіма — Беларусь!

ВАЛЁНКІ.

Новая песня

Алена ГАЛАЙ

Што мы памятаем і ведаем пра валёнкі? Здаецца, толькі тое, што яны непадшытыя і старэнькія. Бо, бадай, кожны чуў рускую народную песню. Сёння, праўда, яна зусім не актуальная і прыйшоў час складаць новыя — вытворчасць пераўтварае валёнкі ў модны, сучасны абутак.

таксама споўнілася 85 год (хаця мануфактурная вытворчасць і праца з лямцам асобных майстроў у гэтым мястэчку маюць значна даўжэйшую

Каб паглядзець, як гэта робіцца, «Бязрозка» завітала на Смілавіцкую валяльна-лямцавую фабрыку, бо прамыслова валяюць валёнкі на Беларусі толькі там.

Падчас наведвання прадпрыемства карэспандэнта праследавалі дзіўныя супадзенні. Аказалася, што фабрыка — равесніца часопіса, ёй

гісторыю). І трапіла карэспандэнт у Смілавічы аkurat у «дзіцячы дзень» — калі валялі дзіцячыя валёнкі.

Для таго, каб зрабіць адзін дзіцячы валёначак, чалавеку і машынам трэба здзейсніць 36 розных аперацый. На фабрыцы іх здзяйсняюць і адказва-

юць за тое, каб яны былі выкананыя, 137 чалавек. У дзень выпускаюцца каля 1000 пар валёнкаў. За год Смілавіцкая фабрыка вырабляе столькі валёнкаў, што іх хопіць, каб абуць усё насельніцтва такога горада, як, напрыклад, Бабруйск. А нараджаецца валёнак так...

Спачатку сыравіна (авечая воўна) з Казахстана, Расіі, Таджыкістана, Узбе-

дна, якое рухаецца, і вертыкальных рашотак яна перамешваецца.

Пасля перамешвання і некаторых іншых аперацый надыходзіць чарга чосельных машын. На гэтым этапе машынам-паўаўтаматам дамапагае працаваць чалавек. Спачатку загатоўку ўшчыльняюць, потым фармуюць агібку (выцягваюць галоўку валёнка), далей нарошчваюць шчочкі, носок, пятку, падэшвы. Вытрываюць ўсе гэтыя маніпуляцыі, плоская, падобная да вялізнай панчохі загатоўка канчаткова ўшчыльняецца, праходзіць кантроль якасці і перадаецца на валку.

кістана і вёскі Канюхі, што на Брэстчыне, у кіпах паступае на фабрыку і трапляе ў прыгатаўляльнае аддзяленне. Пачынаецца апрацоўка сыравіны: першая машына — рвач — разрывае воўну на кавалачкі, другая — трапач — выбівае з яе бруд і смецце, трэцяя — шчыпач — спецыяльнымі калкамі раздзяляе воўну, робячы масу аднароднай. Далей па пнеўмаправодзе сыравіна трапляе ў смесавыя машыны, дзе з дапамогай

Пасля некалькіх перыядаў валкі, якія раздзелены кіславаннем і распраўленнем абутку на станках, насаджваюць паўфабрыкат на металічную калодку для прыдання формы, далей уручную абіваюць калатушкай на

38 спецыяльным станку ліквідуюць усе рубчыкі і няроўнасці.

Потым абутак сушаць і камплектуюць. Самым модным валёнкам дастаюцца тэрмаэластапластычныя

падэшвы, футраная абшыўка і аплікацыя. Гатовыя валёнкi адпраўляюцца на склад, адтуль — да пакупнікоў, а там — хоць на шпацыр па зімовым лесе, хоць на подыум.

«Валёнкi — гэта крута!»

Так лічыць дырэктар фабрыкі Васіль Сабан. На працы, праўда, яму даводзіцца хадзіць у звычайных туфлях.

— Нічога не зробіш — афіцыйны стыль... — разводзіць рукамі Васіль Міхайлавіч і тут жа жаргуе: — Мнуцца пад валёнкамі нагавіцы. Хаця на нарадах і канферэнцыях, нягледзячы на патрабаванні афіцыйнага стылю, часта пытаюцца, чаму ж я не ў валёнках.

Затое Васіль Сабан носіць валёнкi паўсюль, акрамя працы. Вельмі любіць гуляць са сваімі аўчаркамі і кожныя выхадныя праходзіць не менш за дзесяць кіламетраў па наваколлі ў валёнках.

— Валёнкi — гэта крута! Таму што крута, калі табе цёпла і ўтульна, калі ў цябе румяныя шчокi і калі ты здаровы.

Сябры! Часопіс «Бярозка» аб'яўляе новы конкурс!

Абуца ў валёнкі і спазнаць, наколькі гэта «крута!», ёсць шанца у кожнага з вас. Усё, што для гэтага трэба, — прыдумаць вясёлае чатырохрадкоўе, дзе абавязкова будзе згадацца гэты традыцыйны абутак, і даслаць верш у часопіс «Бярозка».

Васіль Міхайлавіч
САБАН

Фота: Алена Мальчэўская

Паштовы адрас рэдакцыі:
220034, г. Мінск, вул. Захарава, 19, часопіс «Бярозка».

Электронны адрас:
BJAROZKA@MAIL.RU.

На канверце абавязкова зрабіце пазнаку «Валёнкі. Новая песня». Не забудзьцеся таксама ўказаць памер нагі, якую вы хочаце абуць у валёнкі.

Мы чакаем вашых вясёлых чатырохрадкоўяў да 30 красавіка. Колькасць вершаў ад аднаго ўдзельніка — не абмежаваная.

МАСТАЦТВА «ТЭКСТЫЛЬНАГА ПЛАСТЫЛІНУ»

Святлана ДЛАТОЎСКАЯ, дызайнер

Сённяя слова «валёнкi» ўсё радзей выклікае асацыяцыі з рыпеннем свежага бялюткага снегу, марозным калядным паветрам, катаннем на санках і іншымі прыемнасцямі зімовай пары. Валёнак сённяя — любібенец мастакоў і дызайнераў, арт-аб'ект, прадмет мастацкага эксперымента.

Трывала і ўпэўнена замацаваўся ён не толькі ў экспазіцыях этнаграфічных музеяў, а і на модных подыумах, у залах музеяў сучаснага мастацтва.

У Беларусі выраб лямцу і сукна пачаўся ў XIX ст., а ў XX ст. перажыў сапраўдны росквіт. Яго шырокае распаўсюджанне на нашых землях дало людзям не толькі ўтульныя, цёплыя, гаючыя па сваіх уласцівасцях і, безумоўна, прыгожыя рэчы, а і спарадзіла цэлую армію рамеснікаў — валюшнікаў, шапавалаў, сукнавалаў.

Праца гэтая была даволі цяжкай фізічна, але прыносіла неблагі прыбытак у хату. Таму ўдавіцы рамеснікаў, застаўшыся без сваіх кармільцаў, часцяком працягвалі мужаву справу, каб падняць дзяцей.

Сённяя праца з лямцам перажывае сапраўднае адраджэнне. Такія цяжкія і брудныя этапы, як мыццё неачышчанай воўны, часанне яе драцянымі шчоткамі, качанне вялікіх пляйстраў зубчастымі качалкамі, таўчэнне ў ступе ці вытоптванне лямцу нагамі ў начоўках з гарачай вадой, цяганне сукнавальных валкоў, набіванне на калодкі, заціранне пемзай, абпальванне вырабаў, у XXI ст. выконваюць машыны. Выраб лямцу цяпер — творчае і карыснае баўленне часу, сапраўднае мастацтва стварэння цудаў з «тэкстыльнага пластыліну» (так ад-

мыслоўцы называюць няпрадзеную воўну).

Знаёмства з гэтым чароўным майстэрствам пачнём з тэрміналогіі. Лямцаванне, ці фільцаванне (англ. felting, ням. filzen), — выраб нятканага матэрыялу з поўсці авечак, коз, вярблюдаў і іншых жывёл. Традыцыйна з лямцу робяцца валёнкі, галаўныя ўборы, рукавіцы, сумкі, элементы конскай вупражы. Сёння ж да гэтага раду далучыліся яшчэ і адзенне, цацкі, сувеніры, прадметы мастацтва.

Фетр — самы лепшы гатунак лямцу з пуху. З яго вырабляюць найбольш далікатныя капялюшы. Сукно — ушчыльненае шляхам валення (катання) ткане ці вязанае палатно з воўны і іншых валокнаў. Тонкі звяляны вонкавы слой тканіны, падобны да лямцу, робіць матэрыю цяплейшай і мякчэйшай. Вырабляецца сукно пераважна на фабрыках, шыецца з яго найперш верхняе адзенне.

Пры мокрым спосабе лямцавання адбываецца пераблытванне шарсцінак валакна, ушчыльненне пуляхнага камяка пад уздзеяннем цёплай вады з мылам і механічнага расцірання, камячання, прыціскання. Воўна ў цёплай вадзе выцягваецца, разбухае, лягчэй пераблытваецца, а пры высыханні яе валаконцы моцна сашчапляюцца міжсобку.

Пры сухім спосабе лямцавання пласціна ці аб'ём утвараюцца прабіваннем ваўнянага слоя адмысловай іголкай з зазубрынкамі, за якія чапляюцца асобныя шарсцінкі і нібы прашываюць камячок, надаючы матэрыялу патрэбную форму. Прымяняючы паслядоўна мокры і сухі спосабы, можна дабіцца вельмі цікавых вынікаў.

Фота: Крысціна Пержукова

Нуна-лямец — асаблівы спосаб атрымання мастацкіх вырабаў з тонкіх шаўковых, баваўняных, ільняных тканін ці трыкатажу і нятканай воўны. Зробленыя такім чынам рэчы мы бачым у модных салонах і на тэледы-вах.

ЛЯМЕЦ СВАІМІ РУКАМІ

Мокры спосаб абсталявання

Гарачая вада, нейтральнае, лепш вадкае, мыла, нялішнім будзе пульверызатар, поліэтыленавая плёнка, ласкуты тонкай тканіны ці дробнай сеткі. Няблага прыпасці драўляную скалку для цеста (калі ёсць намер зрабіць пляйстру паболей за аркуш са школьнага сшытка), воўна, купленая ў спецыялізаванай краме (можа

42 мець назву «грабенная стужка»), стол ці чыстая падлога і нашы спрытныя ручкі.

Расклаўшы плёнку на цвёрдай паверхні, выкладваем на яе адзін за адным тонкія рыхлыя слаі воўны (калі набывалі нямытую, то папярэдне прамыць ледзь цёплай вадой, высушыць і раскубіць рукамі) — каб атрымалася падушка таўшчынёй каля 2-3 см. (Майце на ўвазе: як па таўшчыні, так і па даўжыні і шырыні атрыманы ў выніку кавалак лямцу будзе значна меншы за першапачатковы слой воўны. Наколькі — падкажа досвед, звычайна — на трэцюю частку плошчы.) Пакрываем зверху кавалкам тканіны ці сеткі і паліваем ці абпырскваем усё гарачай вадой з мылам. Асцярожна накручваем слаі разам з плёнкай на скалку ці скатваем у трубку і качаем, прыціскаючы да стала ці падлогі, да ўтварэння ліста. Раскатваем скрутак і правяраем вынік. Хутчэй за ўсё, давядзецца намотваць зноўку, лепей павярнуцьшы пласт на 90 градусаў. І так катаць некалькі разоў, паварочваючы і дадаючы гарачай вады з мылам, пакуль вынік вас не задаволіць.

Калі патрэбны роўны лямец, то, прамыўшы халоднай вадой, высушваем і прапарваем пласт прасам праз анучку. Калі трэба нешта сфармаваць, то вільготным нацягваем яго на калодку і высушваем у такім стане ці дабіваемся патрэбнага нам выніку рукамі. Гатовы лямец можна рэзаць, сшываць, дапрацоўваць сухім спосабам.

Сухі спосаб абсталявання

Галоўны інструмент — адмысловыя іголки для сухога фільцавання. У крамках для рукадзелля прадаюць расійскія, японскія, нямецкія іголки рознай таўшчыні і памераў і пры-

лады для іх замацавання. Адначасовае ужыванне трох, пяці, а то і сямі іголак паскарае працу над буйным пляскатым вырабам. Аб’ём жа першапачаткова фармуецца адной-дзвюма тоўстымі даўгімі іголкамі і даводзіцца да належнага стану адной кароткай і тонкай іголачкай. Маленькія дэталкі можна скатваць мыльнымі пальцамі.

Трэба памятаць, што іголки для лямцу вельмі вострыя, бы маленькія шабелькі з зазубрынамі па краях рабочай часткі, таму карыстацца імі трэба вельмі асцярожна. Нельга трымаць воўну ў далоні і тыкаць іголкай проста ў накірунку рукі. Дэталкі фармуюць на паралонавай губцы ці звычайнай шчотцы, прытрымліваючы свой выраб збоку і скіроўваючы дзюбку іголки ўніз, у губку ці шчотку. Так вы і пальцы не знявечыце, і інструмент не папсуеце.

Пры дапамозе іголки воўна можа ўшчыльняцца да 80 працэнтаў, але лепей да такога стану яе не даводзіць, бо валаконцы ўрэшце не вытрымаюць напругі і рассыплюцца, ператварыўшыся ў друз. Каб ашчадна выкарыстоўваць каштоўны матэрыял, сарцавіну буйных рэчаў фармуюць з таннага сінтэпону, абгортваючы і прылямцоўваючы звонку воўну патрэбнага колеру. Плоскія ж рэчы можна дадаткова ўшчыльняць пры дапамозе гарачага праса і вільготнай анучкі для адпарвання. Аб’ёмную рэч можна пракруціць у пральнай машыне пры мінімальнай тэмпературы і абаротах, паклаўшы свой выраб папярэдне ў мяшэчак для мыцця далікатных рэчаў.

Сёння воўну і іншыя валокны для сухога фільцавання (акрыл, віскоза, воўна з дамешкам шоўку) можна набыць у магазіне, але не варта забывацца і на сыравіну з вясковых гаспадарак. Утвораныя з рознакаляровых слаёў аб'ёмныя элементы можна наразаць, атрымліваючы кавалачкі з цікавым малюнкам на зрэзе, часткова праразаць і выварочваць. Лямец можна вышываць, рабіць з яго аплікацыі і выцінанкі. Аб'ёмныя рэчы можна «распісаць» каляровымі ўзорамі, выкладзенымі з нітак ці ўтварыўшы тонкія бароздкі выбітага арнаменту. Багатая палітра самых розных адценняў і колераў дае магчымасць маляваць лямцам, нібы фарбамі, фантазіраваць, эксперыментываць і вынаходзіць непаўторныя эфекты, робячы не толькі весялейшымі старыя ці новыя валёнкі, а і жыццё — сваё і сваіх блізкіх.

Фота: Канстанцін Дробаў

ВАЛЯЕМ ДУРНЯ

Валянне дурня аб'яўляецца закрытым!

Праўда, літаральна да валяння справа пакуль што не дайшла — вынікі падводзяцца па эскізах, якія зрабілі нашыя чытачы для лямцавых дурняў. Справядлівае журы — майстры крамы-майстэрні «Ваўняная шафа» — вырашыла не выбіраць пераможцу (бо кожны намалеваны ці апісаны словамі дурань быў паводнаму разумным і прыгожым), а

ганараваць прызамі ўсіх удзельнікаў. Дзяўчаты атрымаюць у падарунак ад «Ваўнянай шафы» лямцавыя бранзалеты, а хлопцы — дурняў, чымсьці падобных да тых, што яны намалевалі.

«Бязрозка» друкуе некаторыя конкурсныя працы і дзякуе лепшай у свеце краме-майстэрні «Ваўняная шафа» (а ў прыватнасці майстрам Ганне Шапашнікавай і Алене Саладусе) за прадастаўленыя прызы!

Прызы пераможцам

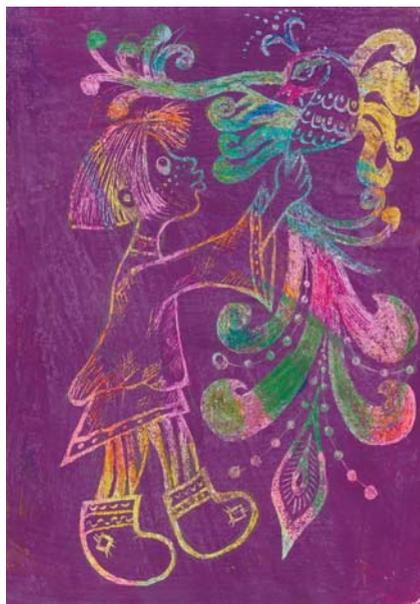
Фота: Алена Мальчэўская

*«А ты, блазан, пасмяшы, што разумнае скажы».
Каця Лявіцкая, 12 гадоў, Лепельскі ЦДТ,
мастацкая студыя «Чараўнікі»*

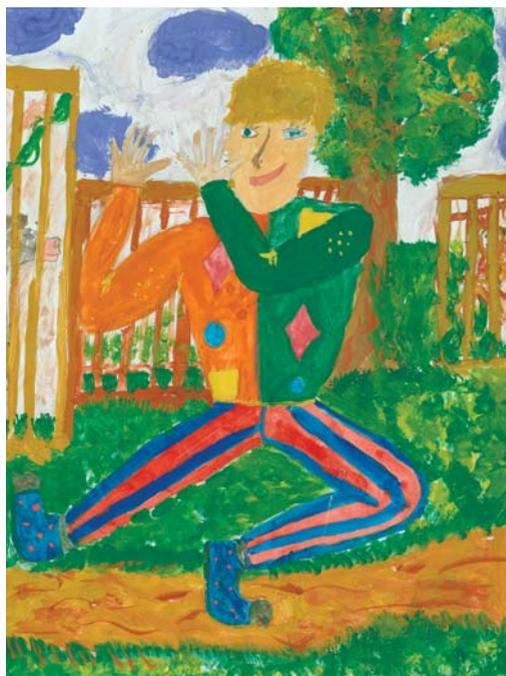

«Дурань-прасцяк».
Паіа Кавалёнак, 11 гадоў, Лепельскі ЦДТ,
мастацкая студыя «Чараўнікі»

«Шаніце дурням!»
Ксенія Мазго, 11 гадоў, Лепельскі ЦДТ,
мастацкая студыя «Чараўнікі»

«Дзівак». Іра Мазго, 12 гадоў,
Лепельскі ЦДТ, мастацкая студыя «Чараўнікі»

Малюнак Валодзі Ваішчука,
пас. Бароўка, Лепельскі раён.

Шніп і К

Максім ШНІП

* * *

Стварыўшы свет — яго забыў
 Той чалавек, які не жыў,
 Які пакінуў за сабой
 Нашчадкам полымя з вадой,
 А тыя зніклі на мяжы,
 Пакінуўшы шматок душы.

Зарыўшыся ў глыбокі снег,
 Я зразумеў — загінуў свет,
 А чалавек, які не жыў,
 Застаўся цемрай назаўжды,
 А тое полымя з вадой
 Забіла шчасце нам з табой.

Любоў

Крывёю зліта, між аблок
 Ляжыць яна, бы крыж дарог.
 Яна заўсёды будзе дзіўнай,
 Як верас ліпеньскай зары,
 Які ніколі не загіне,
 Але, згасіўшы ліхтары,
 Яна імкнулася да Храма,
 Дзе раптам адчынілі браму,
 Якая кроўю ўся гарыць.
 І там, пабачыўшы аблокі,
 Ты зноў прыгадвала абраз
 Знаёмы, блізкі і далёкі,
 Які застаўся каля нас.
 Але надзея не спаткала,
 Але жыццё было і ёсць,
 Яно заўсёды пралятала,
 Яно заўсёды...

фота з асабістага архіва Максіма Шніпа

Краўчанка

Фота з асабістага архіва Кацярыны Краўчанкі

Кацярына КРАЎЧАНКА

Незнаёмец

Твой ясны позірк асвяціў
 Маю душу святлом жывым,
 Але чамусьці памуціў
 Мой розум. Ну чаму, скажы?
 І дзень і ноч яго шукаць
 Я мушу ў натоўпе шэрым,
 Твой цень спрабую даганяць,
 Змагаючыся з недаверам.
 Перад вачыма вобраз твой
 Зноў узнаўляюць успаміны,
 Прасякнутыя злой тугой
 Усе падзеі і навіны.
 Я цэлы век магу чакаць
 Цябе, не лічачы гадзіны.
 Каханне лёгка адчуваць,
 Калі герой ты мой адзіны.

БЕЛАРУСКІ РУЧНІК

Сцэнарый школьнай вечарыны

Дзмітрый СЕРГЯЙЧУК

Гучаць беларускія найгрышы, на сцэну выходзяць дзяўчаты. Танчаць танец з ручнікамі.

Марыля: Які прыгожы ручнік!

Ганначка: І як з ім добра танчыць!

Гаспадыня: Але з ручніком не толькі дзяўчаты танчаць. Ручніком павязваюць рукі маладых, калі яны бяруць шлюб. Ручніком спавіваюць дзіця, калі тое нараджаецца. Ручніком перавязваюцца сваты на вяселле. У мінулым дзяўчаты рыхтавалі сабе ручнікі на пасаг. А хлопцы выбіралі нявест па працавітасці, асабліва па ўменню прасці і вышываць ручнікі.

Дзяўчаты: Чаму менавіта ручнікі?

Гаспадыня: Таму, што ручнік — гэта сімвал дзявоцкасці, сімвал чысціні, цяпла роднай хаты. Але ж, каб ручнік атрымаўся, трэба шмат папрацаваць.

Ганначка: Значыць, хлопцы выбіраюць нявест па працавітасці. А самі — працавітыя?

Гаспадыня: А гэта мы зараз пабачым. Наш народ склаў шмат прымавак і прыказак аб працы...

Марыля: Ну, хлопцы, вы гатовы? Мы будзем называць першую частку прыказкі, а вы — другую. Нагадваю: адказваюць толькі хлопцы. Пачынаем!

Ганначка: Гаспадарку весці... (не кашу есці).

Тых, хто адказвае, запрашаюць на сцэну.

Марыля: Дзе справа... (там і слава).

Ганначка: Белая зямля... (не народзіць пшана).

Марыля: Дзе няма ахвоты... (там няма работы).

Удзельнікі выходзяць на сцэну.

Гаспадыня: Малайцы! Добра ведаеце прыказкі і прымаўкі аб працы. А зараз, хлопцы, паклічце з глядзельнай залы каго хочаце з дзяўчат да сябе.

На сцэне ўтвараюцца пары.

КОНКУРС «ХТО ХУТЧЭЙ?»

Гучыць хуткая беларуская музыка.

Гаспадыня: Добрыя атрымаліся пары. Якія вы працавітыя, даведаем-ся крыху пазней. А зараз паглядзім, якія вы хуткія і ўважлівыя.

Дзяўчаты раздаюць рэквізіт.

Кожная дзяўчына павінна зматаць ніткі з верацяна ў клубок. А хлопцы будуць дапамагаць дзяўчатам — трымаць верацяно.

Ганначка: Якая пара зматэе клубок хутчэй, тая і пераможа. На лік «тры» пачынаем.

Удзельнікі стаяць на сцэне на дыяганалі. Ідзе гульня.

Гаспадыня: Вы сапраўдныя майстры. (*Пераможцам уручаецца ручнік.*) Якія вы спрытныя, мы пабачылі, зараз праверым, якія працавітыя.

КОНКУРС «СПРАЖА»

Гучыць хуткая беларуская музыка.

Гаспадыня: Ткацтва — гэта вельмі цяжкая справа, таму звычайна мужчыны дапамагалі жанчынам ткаць.

Раздаецца рэквізіт.

Хлопцы павінны спрасці звычайную касічку, але зрабіць гэта з завязанымі вачыма. А дзяўчаты будуць іх падтрымліваць.

Марыля: Якая прыгожая каса атрымалася!

(Лепшую касу выбіраюць па гучнасці апладысментай.)

Амаль ужо палову работы зрабілі.

Гаспадыня: Але засталася самае галоўнае.

Марыля: Што яшчэ?

Гаспадыня: Узор для ручніка.

КОНКУРС «УЗОР ДЛЯ РУЧНІКА»

Гучыць хуткая беларуская музыка. Кожная пара атрымлівае ліст паперы і алоўкі.

Марыля: Вы павінны намалюваць узор для ручніка: гэта можа быць беларуская кветка ці беларускі арнамент. Але абавязкова — у геаметрычнай форме. Пачынаем!

Пакуль удзельнікі выконваюць заданне, вядучыя праводзяць гульню з глядачамі.

Марыля: Як вы ведаеце, Беларусь славіцца не толькі ручнікамі, але і паясамі.

Ганначка: У якім горадзе знаходзілася фабрыка па вырабе знакамітых паясоў?

Марыля: З якіх нітак былі сатканы паясы?

Ганначка: Які ўзор выткала бе-

Фота: Марына Бегункова

ларуская ткачыха ў вершы Максіма Багдановіча «Слуцкія ткачыхі»?

Марыля: Якой звычайна была даўжыня слуцкага пояса?

Гледачы, якія далі правільныя адказы, узнгароджваюцца сімвалічнымі прызамі.

Гаспадыня: Ну вось, нашы пары справіліся з заданнем. Дзякуй вам. Цяпер засталася вышыць прапанаваныя ўзоры. Але «вышываць» мы будзем не ніткамі на белым палотнішчы, а фламастэрамі на паперы.

Удзельнікам раздаецца рэквізіт. А з гледачамі праводзіцца яшчэ адна гульня.

Марыля: Зараз мы наладзім «аўкцыён беларускіх песень». Тэмы: працавітасць, лён, ручнікі, прыгажосць беларускіх дзяўчат.

Прыз атрымлівае глядач, які назваў най-

большую колькасць песень на прапанаваныя тэмы.

Ганначка: А зараз мы праспяваем усім вам добра вядомую песню.

На сцэну выносіцца плакат з песняй «Ох, і сеяла Ульяніца лянок».

Журы падводзіць вынікі конкурсу «Узор для ручніка». Пераможцы ўзнагароджваюцца прызамі.

Гаспадыня: Якія ў нас атрымаліся добрыя ручнікі! Ручнік — гэта не толькі карпатлівая праца, а яшчэ і стваральныя вясёлы настрой. Танчаць усе!

Прысутныя танчаць пад фінальную музыку полькі беларускай.

Гаспадыня: Дарагія сябры! Мы вельмі ўдзячны ўсім, хто прыняў удзел у нашай вечарыне.

ЛЮБЧА — АД СЛОВА «ЛЮБОУ»

Яраш МАЛІШЭЎСКИ

У дзівосна прыгожай мясцовасці, у мястэчку Любча Навагрудскага раёна Гродзенскай вобласці, на высокім беразе Нёмана здаўна ўзносіць у неба свае вежы велічны замак. Адсюль на шмат кіламетраў навокал адкрываюцца дзіўныя абсягі: унізе, на другім беразе ракі, распасціраецца заліўны луг, што цягнецца аж да самай Налібоцкай пушчы.

Унікальны архітэктурны комплекс абарончага прызначэння ў стылі рэнесансу пабудаваны ў другой палове XVI стагоддзя як рэзідэнцыя слаўтага роду Кішкаў. Пазней, атрымаўшы Любчу ва ўладанне, будаўніцтва замка працягнулі Радзівілы.

Гэты знакаміты род валодаў гарадамі, мястэчкамі і маёнткамі ў розных месцах Вялікага княства Літоўскага. Найбольшае значэнне ў гэтых уладаннях мелі рэзідэнцыі, што мусілі служыць адзнакай прэстыжу роду, абуджаючы здзіўленне і захапленне сваім выглядам, а таксама выконваючы абарончыя, адміністрацыйныя і жылыя функцыі. Любчанскі замак і быў адной з галоўных рэзідэнцый Радзівілаў.

Размешчаны на гары комплекс з трох бакоў абкружаў глыбокі роў, напоўнены вадою, з чацвёртага працякаў Нёман. Уехаць на тэрыторыю замка можна было па драўляным мо-

Фота: Яраш Малішэўскі

52 сце. Праехаўшы праз Брамную вежу, чалавек трапляў у двор, дзе размяшчаліся шматлікія будынкi: дзве наднёманскія вежы, княжацкі палац, зала, «зьялены дом» і інш. Мур, што цягнуўся ад Кутняй да Брамнай вежы, замыкаў абарончы пояс.

Любчанскі замак меў мноства цікавых асаблівасцей. Сярод іх — так званы прускі мур, які з’явіўся дзякуючы нямецкім майстрам: маляўнічая пабудова мела драўляны каркас, прамежкі ў якім запаўняліся цэглай. Вежы ўпрыгожвала зграфіта — прадрапаньня на тынкоўцы чорна-белыя малюнкi і ўзоры. Параднасць замкаваму комплексу таксама надавалі гадзiннiк на Брамнай вежы і вятранiкi з белай бляхі. У выніку збудаванне было незвычайную каляровую гаму:

светлая тынкоўка вежаў вытанчана спалучалася з чорнымі ўзорамi зграфіты і чорнымі драўлянымі крыжамi фахверка.

Асаблівая значнасць Любчанскага замка была абумоўлена размешчанымi ў яго памяшканнях архівамі і скарбніцай князёў Радзiвілаў. Частка скарбніцы стала асновай унікальнага музея: кабiнета дзiвосаў і мастацтваў — Любчанскай кунсткамеры. У ёй захоўваўся збор карцін і скульптур найвядомейшых майстроў, нумізматычныя і археалагічныя калекцыі, зброя. Экзатычныя рэчы з далёкіх краiн былі размешчаны побач з мастацкімі творамі і прадметамi, звязанымi з памяццю продкаў Радзiвілаў — ваенныя трафеі, здабытыя ў баях, карціны гістарычнай тэматыкі...

Апроч кунсткамеры ў Любчанскім замку знаходзіўся адзiн з найбагацейшых на той час у Еўропе кнiгазбораў. У тутэйшай друкарні выдавалася духоўная і свецкая, навуковая і навучальная літаратура.

Замак перажываў аблогі, быў захоплены і разрабаваны. Моцна пацярпела Любча і ад дзвюх сусветных войнаў. Комплекс, у тым ліку і вежы, што ацалелі — Брамная і Кутняя, — да нядаўняга часу знаходзіўся ў запусценнi. Здавалася, што гістарычнае збудаванне павольна канае.

Але раптам усё стала мяняцца. Некалькі гадоў таму ідэя аднавіць замак апанавала любчанца Івана Антонавіча Пячынскага. Разам са сваімі аднадумцамі ён узяўся за высакародную справу. Быў

утвораны дабрачынны фонд «Любчанскі замак». На сённяшні дзень ён зрабіў ужо вельмі шмат. Літаральна на вачах помнік адраджаецца з руін. Усе работы вядуцца пад кіраўніцтвам прафесіяналаў дзякуючы дабрачынным ахвяраванням і працы моладзі, якая прыязджае туды на выхадныя і летнікі. Калі пажадаеце, то і вы можаце дапамагчы Любчанскаму замку — там заўсёды гатовы прыняць любую дапамогу.

Паводле старажытнай легенды, назва «Любча» паходзіць ад слова «любоў». Вось любоў да роднай зямлі і здольная рабіць цуды. Сярод іх — адраджэнне замка ў Любчы.

Фота аўтара

Л Я Т У Ч Ы Я К Р Ы Ш Т А Л Ї

Усевалод **БАРДОН**, геолог

Плаўна кружацца або імкліва нясуцца да зямлі лёгкія пасланцы зімы — сняжынкi. Колькі iх відаў iснуе ў свеце? Ды вялікае мноства: плоскія i аб'ёмныя, тонкія i тоўстыя, шасцівугольных i трохвугольных, у форме слупкоў, запінак, шасцікрылых матылёў, зорак-прамянёў, пласцін i самых разнастайных спалучэнняў з iх. Сняжынкi-крупы, сняжынкi-шматкі, сняжынкi-зорчакi. Навуковая класіфікацыя налічвае некалькі дзесяткаў форм. Яшчэ ў 1820 годзе англічанін Вільям Скорэсбі апублікаваў 96 малюнкаў розных сняжынак i

падзяліў iх на 5 асноўных тыпаў: тонкія пласцінкi, плоскія або шарападобныя зерні з прамяністымi адросткамі ў роз-

ных плоскасцях, тонкія іголки або шасцігранныя прызмы, шасцігранныя піраміды i іголки (пучок), якія зрасліся сярэдняй часткай. Ёсць у гэтай класіфікацыі i падтыпы. Яны ахопліваюць амаль усе разнавіднасці мінералу (а снег — гэта менавіта мінерал). Назіранні, зробленыя на розных метэастанцыях i ў абсерваторыях, паказалі, што часцей за ўсё сустракаюцца шасціпрамянёвыя зоркі, потым — камбінацыі дзвюх формаў: шасціпрамянёвых зорак i шасцігранных пласцінак, на трэцім месцы — шасцігранныя пласцінкi.

Самай протай па форме сняжынкай з'яўляецца шасцігранная пласцінка. Часам некалькі пласцінак, злучаных паміж сабой, утвараюць пласціністую батарэю. А самая прыгожая, напэўна, — шасціпрамянёвая зорка, менавіта яе малюнак стаў знакам снегу. Сняжынкi — шасцігранныя слупкі (iх даўжыня ў 2—4 разы болей за папярочнік) таксама могуць зрастацца ў слупкаватыя батарэі. Сняжынкi-іголки — гэта вельмі тонкія выцягнутыя снежныя крышталікі. Сустракаюцца i пушынкi-пласціначкі, з аднаго боку густа аброслыя крышталікамі шэрані, касматыя. Дзесяткі зрослых рабрыстых пласцінак утвараюць пласціністыя вожыкі. Выпадаюць яны найчасцей у выглядзе шматкоў. Калі замест пласцінак зрастаюцца прамяні, атрымліваецца зорчаты вожык. У звычайны зімовы дзень можна знайсці да 8 розных формаў сняжынак, а падчас доўгага снегападу — да 40. П. Чырвінскі,

якому належыць фундаментальнае апісанне снегу, прывёў дадзеныя дакладных назіранняў за дзве зімы ў раёне Ленінграда. Ён зафіксаваў 246 розных формаў.

Снежнае покрыва фарміруецца пераважна з пласціністых вожыкаў і зорак. У снегапад колькасць пласціністых вожыкаў можа складаць 18 працэнтаў, крупчастых зорак — 10 працэнтаў, зорчатых пушынак — 7,3 працэнта, снежных круп — 3,4 працэнта. Снегапад з падвойных запінак або зорчатых вожыкаў вельмі рэдкі.

Звычайная сняжынка — гэта складаны мінеральны крышталі, але ў няскончаным выглядзе. Ён утвараецца шляхам крышталізацыі вадзяной пары. Хуткая крышталізацыя — час, які адведзены сняжынцы для яе нараджэння — дазваляе толькі пазначыць контуры крышталю, яго асноўныя восі сіметрыі, развітыя ж грані не паспяваюць сфарміравацца. Таму нам на руку далікатна апускаецца лёгкая дзівосная сняжынка, а не цяжка падае буйная градзіна — крышталі лёду.

Форма і ўмовы крышталізацыі сняжынак вызначаюць якасць снежнага покрыва — яго таўшчыню, рыхласць, рухомасць пры ветры, здольнасць утвараць гурбы, ператварацца ў лёд, раставаць і г. д., таму іх вывучэнне мае вялікае практычнае значэнне.

Тое, што сняжынкі ў большасці выпадакаў уяўляюць сабой шасціпрамянёвыя зорачкі, упершыню адзначыў знакаміты астраном Кеплер у 1611 г. Ён жа давёў нязменнасць вуглоў паміж гранямі. Пасля зафіксавання Кеплерам закон стаў адным з асноўных для ўсіх крышталёў.

Сняжынкі ўяўляюць сабой эмульсію з паветра і снегу. Памеры — ад доляў міліметра да 1—2 міліметраў. Асобныя сняжынкі, як мы ўжо высветлілі, здольныя сцяпляцца, склейвацца.

Такі «агрэгат» дасягае 1—2 і нават 8 сантыметраў у папярочніку. Сярэдняя маса снежнай зорачкі — каля 0,1 мг, а пласцінкі — каля 0,006 мг. Сняжынкі, якія змярзаюцца пад ціскам, робяцца пластычнымі. Шчыльнасць снегу змяняецца ў межах 0,04—0,14 г/см³ у залежнасці ад часу і ўмоў выпадзення. Сухі снег — добры ізалятар электрычнасці.

Калісьці белы снег быў знакам чысціні. «Чысты, як снег», — і цяпер яшчэ кажуць мы. Але ў апошні час практычна ва ўсіх краінах у снезе знаходзяць шмат шкодных дамешак. Справа ў тым, што снег, ачышчаючы атмасферу, убірае ў сябе часцінкі куродыму і іншых забруджвальных рэчываў, а іх сёння, на жаль, зашмат.

Калі закружацца зорачкі сняжынак, паназірайце за імі, гэтымі дзіўнымі мінераламі, што сваёй дасканалай формай нагадваюць нам пра гармонію Сусвету.

*Пераклад з рускай мовы
Галіны ГРЫНЧАНКА*

Незвычайнае падарожжа

Дар'я ШОЦІК, вучаніца 11 «В» класа СШ № 62 г. Мінска

Нездарма Беларусь называюць сінявокай. Больш за адзінаццаць тысяч рэк, дваццаць тысяч азёр на нашу, не такую ўжо і вялікую па плошчы, краіну.

Але лічбы гэтыя, хоць і ўражваюць, застаюцца толькі лічбамі. Каб адчуць характэрнае нашай Радзімы, трэба падарожнічаць!

Спосабаў мноства. Адзін з іх — незвычайны і неверагодна захапляльны — я хачу прапанаваць.

Варта ўзяць «Блакiтнyю кнiгу ў творах беларускiх пiсьменнiкаў», каб свет Вады, нязнаны і таямнічы, адразу захапіў, зачараваў і вымусіў крыху па-іншаму глянуць на самую звычайную калюжыну.

Кніга складаецца з нарысаў, апавяданняў, вершаў, казак. Дзякуючы незвычайным героям твораў, адмысловым фактам, выкладзеным у кнізе, адбываецца дзіўная рэч: ваду пачынаеш успрымаць як адухоўленую асобу. Відаць, так яно і ёсць, бо нішто жывое на Зямлі не можа абысціся без яе жыццядайнай вільгаці.

Зборнік склалі творы Васіля Шыркі, Алены Масла, Алеся Бадака, Алеся Карлюкевіча, Міколы Чарняўскага, Віктара Гардзея ды многіх іншых аўтараў. Гэта вельмі здорава, таму што ў кожнага пiсьменнiка — свой, адметны погляд на свет. Але разам з тым яднае творы непадробная любоў да зямлі, на якой мы жывём.

Спадабаліся мне і незвычайныя ілюстрацыі да кнігі мастачкі Тамары Шэлест.

«Блакiтнaя кнiга» падаравала цуд: ажывіла, надала чароўны голас прадметам і з'явам, якія зусім нядаўна ўспрымаліся як паўсядзённыя. І жыццё стала больш цікава.

IQ- клуб

Дар'я КАСТЭНКА,
трэнер на інтэлектуальных гульнях,
член элітарнага клуба «Што? Дзе? Калі?» у Беларусі»

Гэта рубрыка ў першую чаргу для тых, хто любіць і ўмее ставіць сабе высокую планку, каму цікава спасцігаць сябе і свет, ЖЫЦЬ і дасягаць у жыцці новых і новых вышынь.

Інтэлектуальнымі гульнямі захапляюцца тысячы людзей ва ўсім свеце. Сотні клубаў аматараў «Што? Дзе? Калі?» з Расіі, Украіны, Беларусі, Прыбалтыкі, Малдовы, Ізраіля, Германіі, ЗША, Канады, Англіі і іншых краін аб'ядноўваюцца ў адзіны інтэлектуальны рух — Міжнародную асацыяцыю клубаў (МАК). Марыце сесці за круглы стол элітарнага клуба знаўцаў? Магчыма, ваш шлях да Крышталёнай савы пачынаецца менавіта ў гэты момант!

Сёння «Бярозка» адкрывае свой «IQ-клуб» — клуб інтэлектуальных гульняў.

Кожны выпуск будзе складацца з трох частак: «Персона», «Ігра-тэка», «Гуляем са знаўцамі». У раздзеле «Персона» вас чакаюць сустрэчы са знакамітымі інтэлек-

туаламі, творчымі людзьмі, тымі, каго можна назваць «сэлф-мэйд-мэн» — чалавек, які зрабіў сябе сам. «Ігра-тэка» навучыць гульням, у якія можна згуляць у кампаніі сяброў, усюды, дзе ў вас з'явіцца вольны час і жаданне весела і з розумам яго правесці. Пад шылдай «Гуляем са знаўцамі» вы знойдзеце самыя сапраўдныя пытанні «Што? Дзе? Калі?», заданні другіх конкурсаў, якія так любяць «самыя сапраўдныя» знаўцы.

Хаця, зразумела, не кожны пройдзе шлях ад аматара да тэлезоркі, не кожнаму дастанецца Крышталёвая сава.

Зрэшты, не ў саве, шчыра кажучы, справа. Ёсць і больш каштоўныя набыткі: здольнасць хутка думаць і прымаць аптымальныя рашэнні, уменне знаходзіць арыгінальнае выйсце з праблемы, слухаць і разумець іншых, працаваць у камандзе, сябраваць і разам ісці да перамогі. Усяму гэтаму вучаць інтэлектуальныя гульні.

ПЕРСОНА

Алесь Мухін і містэр Хайд

Фота з асабістага архіва Алеся Мухіна

Дасье «IQ-клуба»

Алесь Васільевіч Мухін

Нарадзіўся 16 верасня 1976 года ў Мінску.

Скончыў Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка, гістарычны факультэт. Спецыяльнасць — выкладчык гісторыі і англійскай мовы.

Працаваў дырэктарам парфумернай кампаніі, да 20 лютага 2008 года быў кіраўніком беларускага філіяла «Евросети». Цяпер кіруе фірмай «Караван».

У элітарным клубе «Што? Дзе? Калі?» з 2001 года. У вясновай серыі гульні ў 2004 года атрымаў Крышталёную саву. Гуляе толькі як капітан каманды. Уладальнік ганаровага звання «Лепшы капітан клуба 2001—2005 гадоў». У 2009 годзе стаў вядучым-заснавальнікам тэлевізійнага шоу «Што? Дзе? Калі?» у Беларусі.

Мае жонку Таццяну, сына Антона (1996) і дачку Дашу (2004).

— Алесь, ты — унікальны выпадак сярод тэлеведучых. Столькі гадоў быў і застаешся зоркай маскоўскага клуба знаўцаў — і вось у 2009 годзе дэбютуеш у ролі вядучага беларускага «Што? Дзе? Калі?». Як адчуваеш сябе з другога боку барыкад? Цяжка пераключацца з ролі гульца на роль вядучага і назад?

— Зараз я нагадваю сабе героя гісторыі пра доктара Джэкіла і містэра Хайда. З аднаго боку, працягваю ўспрымаць «Што? Дзе? Калі?» вачамі гульца. З другога — прайшло ўжо тры серыі беларускіх гульні, і я пачынаю ўсё часцей глядзець на гэтае дзейства як вядучы, рэжысёр. Апошняя дае і негатыўны эффект: на здымках вясеньскай серыі «Што? Дзе? Калі?» у Маскве мне не ўдалося пераключыцца і зноў стаць капітанам каманды знаўцаў. Я працягваў адчуваць сябе як вядучы. Наша каманда прайграла, а тэлегрупа потым дала мне «на арэхі», таму што наяўнасць у зале «двух вядучых» проста кідалася ў вочы.

— Удача прыйшла? Беларускае «Што? Дзе? Калі?» стала суперпраектам?

— Наколькі я ведаю, наш рэйтынг вельмі высокі. Перадача ідзе ў прайм-тайм — 21.05. Для праграм, якія транслююцца ў гэты час, папулярным лічыцца, калі іх глядзяць 15—20 працэнтаў тэлегледачоў. Нас глядзяць 37 працэнтаў.

— З чаго лепей пачаць тым, хто марыць гуляць у элітарным клубе?

— Самы правільны шлях — адшукаць бліжэйшы да вас цэнтр творчасці дзяцей і моладзі. Як правіла,

пры такіх цэнтрах, а таксама ў многіх навучальных установах ёсць інтэлектуальныя клубы, дзе працуюць людзі, звязаныя са светам «Што? Дзе? Калі?». У нашай краіне развіты інтэлектуальны рух: толькі дарослых каманд каля двухсот, і яшчэ больш — школьных.

Рыдлёўка ад тэлегледача

— Зазірнём за кулісы ўсенародна любімай гульні: «накладкі», нечаканыя здарэнні ў студыі бывалі?

— У прэм'ернай серыі перад фінальнай гульні раптам «завіс» камп'ютэр, які адказвае за асвятленне. У мяне з'явіліся вольныя 10 хвілін, каб выпіць кавы (*усміхаецца*). А калі без жартаў, я вельмі захваляваўся, каб не «перагарэла» каманда знаўцаў, якая была ў зразумелым напружанні перад фіналам. І мы вырашылі... павесяліць гульцоў. У нас былі пытанні тэлегледачоў, якія не прайшлі адбор. Рэдактар праграмы Павел Забаўскі зачытаў самыя смешныя з іх. Стаялі сур'ёзныя людзі ў смокінгах, у вчэрніх сукенках і... рагаталі. Запомнілася пытанне нейкага школьніка: «Паважаныя знаўцы, існуе шмат тэорый узнікнення Сусвету. Назавіце хаця б тры з іх...»

— Чым радуюць тэлегледачы? Шмат прыходзіць лістоў з пытаннямі?

— Пішуць шмат, але самае цікавае — гэта пасылкі з «рэквізітам» да пытанняў! Напрыклад, адзін глядач даслаў... рыдлёўку. Уявіце, з якімі тварамі супрацоўніцы Галоўпаштамта выдавалі нам нашу «карэспандэн-

цыю»! Спачатку яны шчыра клялі нас, але калі ўжо прайшло дзве серыі гульні, то самі «ўцягнуліся» ў праект і нават пачалі ганарыцца тым, што дапамагаюць рабіць такую добрую справу.

Успомніць усё

— Алесь, ты знаўца з велічэзным стажам, прычым як у тэлепраектах, так і па-за экранам, у «спартыўных» інтэлектуальных гульніх. З чаго пачынаўся твой шлях да Крышталнай савы?

— Пачаўся ён у 11-м класе, калі мне было 16 гадоў. Я перайшоў у новую школу — з паглыбленым вывучэннем англійскай мовы. На першым жа ўроку гісторыі «счапіўся» з настаўнікам: не сышліся ў поглядах на нейкую гістарычную падзею. На той час у школе ўжо год працаваў першы ў Мінску гурток па інтэлектуальных гульніх, якім кіраваў трэнер Яўген Зайцаў. Запрасілі. Так я трапіў у сваю першую каманду.

Калі быў студэнтам, у Маскве здымалі тэлегульнію «Брэйн-рынг». Два гады ездзіў на яе ў складзе зборнай Беларусі. Потым мы прайшлі адбор мінскай камандай, здымаліся ў «Брэйн-рынг» некалькі сезонаў, выйгравалі ўсё, што магчыма... Там мяне заўважыла тэлегрупа «Што? Дзе? Калі?» — «Брэйн-рынг» заўсёды быў «кузняй кадраў» для элітарнага клуба знаўцаў. З самага пачатку мяне запрасілі як капітана. У выніку адбору я стаў капітанам зборнай «маладых зорак» — тых гульцоў, якія ў сваіх камандах былі на іншых ролях. З таго часу і гуляю, хаця склад маёй элітарнай каманды неаднойчы змяняўся.

Жыццё як гульня

— Для Беларусі ты — эталон паспяховага чалавека: **бізнесмен, тэлезорка, сэлф-мэйд-мен, усяго ў сваім жыцці дасягнуў уласнымі сіламі. У чым, па-твойму, сакрэт жыццёвага поспеху?**

— Мне здаецца, *галоўнае — гэта ўнутранае імкненне наперад!* Ніколі нельга спыняцца, нават калі ты ўжо «ў фаворы», нечага дасягнуў.

Напэўна, мне дапамагло тое, што я засяродзіўся на некалькіх прыярытэтных напрамках, не стаў распыляцца. Я заўсёды стараўся жыць па «прынцыпе мэйнстрыму» (асноўнага напрамку. — *Рэд.*). Напрыклад, у дзяцінстве ў мяне былі выдатныя поспехі ў музычнай школе, якую я скончыў па класе валторны. Мне нават прапаноўвалі экстрэнам здаць экзамены ў музвучылішчы і паступаць у кансерваторыю. Але я палічыў, што музыка — гэта залішне цесна для маёй неўтаймаванай натуры, і... застаўся ў школе. Падобная гісторыя атрымалася і з вадным пола. Калі паўстала пытанне аб тым, каб ісці вучыцца ў школу алімпійскага рэзерву і прысвяціць спорту ўсё жыццё — я адмовіўся.

Рознабаковым чалавекам быць вельмі добра, але засяроджвацца трэба ўсё ж на галоўных для цябе рэчах. Ты выбіраеш «мэйнстрым» у сваім жыцці і далей шукаеш у ім новыя і новыя магчымасці, зыходзячы з уласных задаткаў і асаблівасцей. Мая «моцная якасць» — рацыянальная логіка, і я карыстаюся ёю. Яна дапамагае мне быць паспяховым бацькам у сям’і, капітанам у «Што? Дзе? Калі?», кіраўніком у бізнесе.

— **Сям’я дапагае ці перашкаджае кар’еры?**

— Дапамагае. Падсілкоўвае пазітыўнымі эмоцыямі, прымушае адчуваць адказнасць. Жонка Таня заўсёды хвалюецца за мяне, і я не магу яе падвесці.

— **Якія якасці табе найбольш імпануюць у людзях, а якія, наадварот, адштурхоўваюць?**

— Людзі ўсе розныя, так што я не магу сказаць, якія якасці цаню больш за іншыя. А вось з негатыўных — выводзяць з сябе снабізм, вузкасць поглядаў, шаблоннасць мыслення. Нехта дэкларуе: «У мяне ёсць толькі адзін прынцып жыцця». Але жыццё настолькі разнастайнае, што аднаго прынцыпу, дэвізу недастаткова! Для мяне жыццё — гэта гульня. У ёй ёсць толькі агульныя, абавязковыя для ўсіх правілы — не забі, не скрадзі. А далей гуляеш па сітуацыі.

ІГРАТЭКА

Не спі ў «Шапку»!

Аднойчы ў гасцініцы ўбачыла, як кампанія моладзі, размахваючы падушкамі, вылятае ўслед за худым хлопцам у акулерах у калідор з крыкамі: «Мы табе пакажам «рэканвалесцэнцыю»!

Так я ўпершыню пазнаёмілася з ціхай інтэлектуальнай гульні «Шапка». Не палохайцеся — сама гульня не мае ніякага дачынення да падушкавага бою. Гэта было, так бы мовіць, неспадзяванае развіццё сітуацыі.

У «Шапку» можна гуляць дзе заўгодна — на перапынках у школе і за кубачкам кавы ў кавярні, дома і ў цягніку, на прывале ў паходзе і вечарам на лавачцы каля дома. Гэтая гульня дапаможа весела правесці час, навучыць лепей разумець адзін аднаго, хутка думаць і фармуляваць свае думкі падчас жорсткага цэйтноту.

Вам спатрэбяцца: пара лістоў паперы, ручкі або алоўкі, секундамер (на гадзінніку або мабільніку) і, як вы ўжо здагадаліся, шапка (бейсболка, берэт ці дзедаўская вушанка — няважна).

Усе, хто гуляе, па жэрабі разбіваюцца на пары. Паперу трэба парэзаць на невялікія аркушыкі. Кожны ўдзельнік піша па 6 слоў, кожнае слова — на асобным аркушыку, згортвае іх і кладзе ў шапку. Увага: пісаць можна толькі назойнікі ў адзіночным ліку, без уласных імёнаў і мудрагелістых назваў.

Гульцы садзяцца ў агульны круг, але так, каб напарнікі апынуліся

адзін насупраць другога. Кожны па чарзе вымае з шапкі паперку са словам і за 20 секунд спрабуе як мага больш дакладна апісаць партнёру паняцце, занатаванае на аркушыку. Скажам, чалавек, які выцягнуў паперку са словам «столь», тлумачыць партнёру: «Плоскасць, процілеглая падлозе». Задача напарніка — адгадаць па слоўным апісанні гэтае паняцце. Кожны правільны адказ — ачко ў скарбонку пары. Праз 20 секунд даецца каманда «Стоп». Усё, што сказана пасля гэтай каманды, не залічваецца. Калі слова не паспелі адгадаць, паперка кладзецца назад у шапку. «Шапка» пераходзіць па крузе да наступнага гульца. Выйграе тая пара, якая адгадае больш слоў.

Здаецца, простая гульня. Але асаблівы шарм і азарт ёй надаюць абмежаванні. Азначаючы занатаванае на аркушыку паняцце, нельга карыстацца

Каманда Алены Пovyшывай
фота: Міхаіл Федарук

аднакарэннымі словамі, напрыклад, тлумачыць «кароўнік» як «дом для каровы». А вось «дом для тых, хто га-

ворыць: «Му-му» — калі ласка. Забаронены таксама пераклады на іншыя мовы, так што сказаць замест «мяч» «ball» — таксама недапушчальна. А калі гульцы вырашаць бліснуць спецыяльнымі тэрмінамі, то незабыўныя ўражанні, як і пашырэнне эрудыцыі, — гарантаваныя! Дарэчы, слова «рэканвалесцэнцыя», якое загадаў той студэнт-медык, тлумачыцца ўсяго толькі як «папраўка», «выздараўленне».

Але падушкай ён атрымаў па справядлівасці. ☺

ГУЛЯЕМ СА ЗНАЎЦАМІ

«Печань пад ступнёй» і іншая класіка літаратуры

«Пярэваратні» — любімая гульня інтэлектуалаў. Бярэцца назва вядомага твора альбо крылаты выраз. «Чорнае» замяняецца на «белае», «неба» на «зямлю», карацей, кожнае слова — на яго антонім (наколькі гэта магчыма) і — опа! — з вядомага ўсім «Уладара пярэсцёнкаў» атрымліваецца інтрыгуючая назва «Раб завушніц».

Сёння мы перавярнулі «з ног на галаву» назвы твораў беларускай і сусветнай літаратуры. Ваша задача — адгадаць, якіх менавіта твораў.

1. «Нарачанскія Пятніцы».
2. «Іуда ўзляцеў з Бярэсця».
3. «Печань пад ступнёй».
4. «Танец пра зайца».
5. «Карэнне дубоў».
6. «Медаль чорнай кошкі».
7. «Драўляныя какосы».
8. «Сініцын шэпт».
9. «Жоўтае і белае».
10. «Бязлюдны мацярык».
11. «Жалезная дзяўчынка».
12. «Дарослы жабрак».
13. «Нянавісць да смерці».
14. «Прозвішча маргарыткі».
15. «154 секунды паводле Цэльсія».
16. «Шчодры манах».

1. «Палескія рабінзаны», Янка Маўр.
2. «Хрыстос прыязміўся ў Гародні», Уладзімір Караткевіч.
3. «Серца на далоні», Іван Шамякін.
4. «Песня пра зубра», Мікола Лусоўскі.
5. «Лісце каштанавы», Уладзімір Караткевіч.
6. «Ордэ белай мышы», Уладзімір Арлоў.
7. «Жалезныя жалуды», Леанід Дайнека.
8. «Жураўліны крык», Васіль Быкаў.
9. «Чырвонае і чорнае», Стэндаль.
10. «Населены востраў», Аркадзі і Барыс Струтацкія.
11. «Утаперэявы хлопчык», Дзітрыя Трыпаровіч.
12. «Маленькі прынец», Антуан дэ Сент-Экзюперы.
13. «Літоў да жышчя», Джэк Лондан.
14. «Імя Розы», Умберта Эка.
15. «451 градус па Фарэнгейце», Рэй Брэдбэры.
16. «Скупы рыцар», Аляксандр Пушкін.

Адказы-пярэваратні:

СВЕТ ПРАЗ ПРЫЗВМУ ДУШЫ

*Кацярына
КРАЎЧАНКА,
член гуртка
«Юны журналіст»
ЦДТ Іванаўскага
раёна*

Тое, што мы бачым, залежыць не толькі ад таго, *куды* мы глядзім, але і ад таго, *як* мы глядзім. Убачыць у звычайным незвычайнае — талент. Такім талентам, на маю думку, валодае адзінаццацікласнік Іванаўскай гімназіі **Аляксей Мацвейчык**.

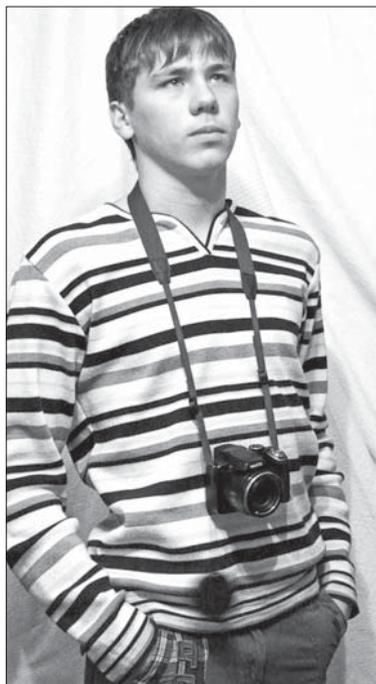
Нюансы асобы

Ён ласкава называе малодшага брата Сашачкам і слухае рок. Ён мякка і пяшчотна размаўляе з бабуляй і цвёрда адстойвае свой пункт погляду ў дыскусіі з таварышамі. Уся сцяна ў яго пакоі абвешана граматамі за поспехі ў спорце, а насупраць — зробленыя разам з братам Аляксандрам паштоўкі і сувеніры, адрасаваныя «мілай, любай маме». Паліцы завалены кнігамі самай разнастайнай тэматыкі.

На Дзеду Мароза спадзявайся...

Усё пачалося з таго лета, калі цётка Алёшы, Зінаіда Кавальчук, здзейсніла з пляменнікам экскурсію па Маск-

ве. Хлопчыка ўразілі велічныя краявіды расійскай сталіцы, і яму стала зразумела, што ніводная са старых «мыльніц» не можа адэкватна адлюстравачь убачанае. Востра паўстала пытанне набыцця новага фотаапарата.

У 2004 годзе Алёша напісаў пісьмо Дзеду Марозу, у якім прасіў прынесці фотаапарат. Аднак зімовы чараўнік просьбу юнага фотаамагара не пачуў...

На шчасце, у сакавіку наступнага года лічбавы фотаапарат Алёшу купілі бацькі. «Я адчуваў сапраўдную эйфарыю і пачаў фатаграфавачь усё запар», — прыгадвае Аляксей.

Фатаграфія стала неад'емнай часткай жыцця, прадвызначыла яго лад. Напрыклад, прымусіла шмат вандраваць. Вока Алёшавага «лічбавіка» сустракалася з піцерскімі белымі начамі, старажытнасцю Краснай плошчы, з херсонскімі музеямі, а таксама з бабулінымі хатнімі гадаванцамі і крэатыўнымі агароднымі пудзіламі. Карацей кажучы, куды б ні ішоў, ні ехаў юнак, фотаапарат заўсёды яго верны спадарожнік.

Любоў і жарсць

На думку самога Аляксея, асноўная рухаючая сіла яго творчасці — «любоў і жарсць». Пераважная тэматыка фатаграфій Мацвейчыка — пейзажная. Тут не трэба нічога тлу-

64 мацьць, проста глядзі і захапляйся. Вясковыя падворкі, хатнія жывёлы, усемагчымыя расліны... Актыўны памочнік — «Фаташоп».

— «Лічбавы» фатограф, які не карыстаецца «Фаташопам», — разважае Алёша, — падобны да «плёначнага» фатографа, які не любіць праўляць плёнку.

Аднойчы, апрацоўваючы ў «Фаташопе» неба, Аляксей заўважыў у правым кутку здымка... выразна акрэсленае вока. З таго моманту юнак пачаў сур'ёзна працаваць у жанры партрэта. Бо ці ж можна спасцігнуць прыгажосць свету, абмінаючы глыбіню чалавечых вачэй, прывабнасць вуснаў, грацыю рук!

Планы на будучыню

Важнай падзеяй у жыцці Аляксея стала выстава яго фатаграфій, якая адбылася ў нашай гімназіі. 20 чалавек (увесь дружны калектыў 11 «А») сталі яе спонсарамі. Менавіта дзякуючы маральнай і фінансавай падтрымцы аднакласнікаў стала магчымай гэтая важная ў жыцці юнага фатографа падзея. А галоўным арганізатарам выставы стала настаўніца біялогіі Наталля Аляксееўна Жук.

Пасля школы Аляксей будзе паступаць у Мінскі вышэйшы авіяцыйны каледж, але сур'ёзныя заняткі фатаграфіяй кідаць не збіраецца.

— Фатаграфія — гэта не копія прадметаў і людзей. Гэта — вобразнае праламленне свету праз прызму душы фатографа, — перакананы Аляксей.

А значыць, і ўжо неад'емны складнік яго светаўспрымання.

Ад рэдакцыі: Нагадваем, што конкурс «За адной партай» працягваецца і ў вас, шануюныя чытачы, таксама ёсць шанец расказаць пра свайго сябра. Мы чакаем гісторый пра тых, з кім можна сесці за адну парту, найсці ў разведку, падзяліцца апошняй цукеркай. Пра тых, каму хочацца дарыць самаробныя паштоўкі, вязаць шалікі і зачытваць самыя цікавыя месцы з кнігі, якая ўразіла... Мы ўжо рыхтуем прызы для аўтараў самых лепшых гісторый і іх сяброў, але пакуль што чакаем новых лістоў ад вас!

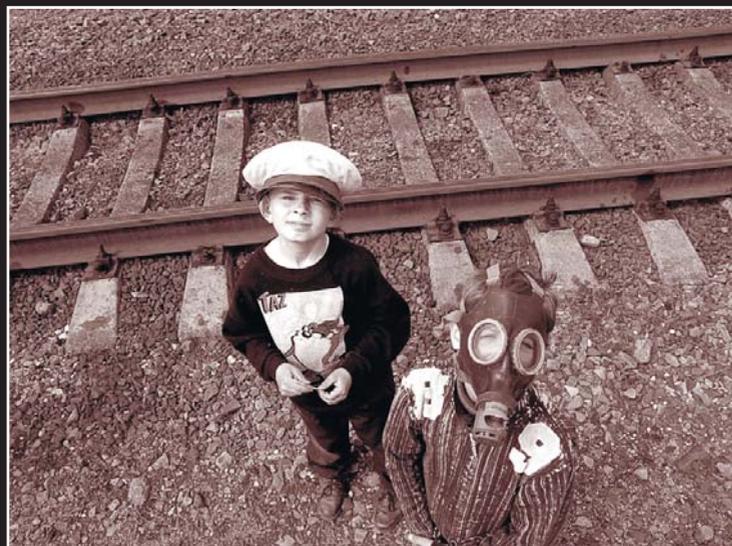

Бяжы, рачулка, да захаду дня!

Мая адзінота

Нехта дачакаўся свайго прынца...

Дзяцінства... Колькі вады ўцякло з тае пары

Фота: Аляксей МАЦВЕЙЧЫК

*Не напоіць пру-
ток пакуль сокам. Токам
бярозавым б'е.*

